БУХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

Бурят-Монголой ҮНЭН

КПСС-эй Бурят-Монголой обкомой, БМАССР-эй Верховно Соведэй, КПСС-эй Улан-Удын горкомой орган.

№ 274 (6708)
ДЕКАБРИИН 29
ВТОРНИК
1953 он

Сэв 20 мүнгэн.

МҮНӨӨДЭРЭЙ НОМЕРТО

Нүүдэл наймаа үргэнөөр дэлгэрүүлхэ

Советскэ худалдаа наймаан болбол коммунистическэ байгуулалтын шухала участогуудай нэгэниинь мүн. Яахадааб гэхэдэ, манай общество дотор худалдаа наймаан хадаа коммунизм байгуулагша советскэ хүнүүдэй материальна ба духовно эрилтэнүүдые эрхим һайнаар хангаха зорилготой.

Эд бараагаар, эдеэ хоолой зүйлнүүдээр арад зоной хангагдасые эрид дээшэлүүлхэ гэһэн шухала ба хойшолуулагдашагүй зорилгые шиидхэхэдэ советскэ худалдаа наймаае бүхы талаарнь дэлгэрүүлхэ гээшэ айхабтар ехэ удхашанартай юм.

«Советскэ худалдаа наймаае саашадань хүгжөөхэ хэмжээнүүд тухай» СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй ба КПСС-эй Центральна Комитедэй тогтоол хадаа худалдаа наймаандахи ехэнүүд дутагдалнуудые элирүүлһэн, энэ участок дээрэ тон хойшолуулагдашагүйгөөр хэгдэхэ хүдэлмэриин үргэн программые хараалһан байна. Тус тогтоол дотор заагдаһан дутагдалнууд манай республикыншье худалдаа наймаанай предприятинуудта бүримүһэн хабаатай байха юм.

Парти ба правительствын тогтоолой гараһанай һүүлээр худалдаа наймаанай организацинууд хүдэлмэреэ зарим тэдыгээр һайжаруулһаншье һаа, зүгөөр, юрэнхыдөөл, дутуу дундануудаа удаанаар зайсуулна, шэнэ зорилгонуудта таарахаар—ажалаа шэнэдхэн табинагүй, арад зоной эрилтэнүүдые дүүрэнээр хангаха тушаа анхарал оролдолго багаар гаргана.

Хүдөө нютагуудта, илангаяа колхозууд дээгүүр худалдаа наймаан мууса табигданхай: хүн зондо хэрэгтэй эд бараан заримдаа байдаггүй, заримдаа магазинууд ба ларёгууд хаалгатай байжа байдаг. Малай холын фермэнүүд ба гүүртэнүүд бүришье муу байдалтай, тэндэ малшадта хэрэгтэй эд бараа абаашагдажа наймаалагдадаггүй. Жэшээлхэдэ, Мухаршэбэрэй аймагта зунай үедэ нүүдэл наймаан һайнаар эмхидхэгдэһэн байгаад, харин үбэл болохотой зэргэ эд бараа малшадта абаашажа худалдаха ябадал болюулагдашоо.

Парти ба правительство болбол нүүдэл худалдаа наймаае эмхидхэхын тула кольцевой маршрут хэжэ, автолавкануудаар эд бараа зөөжэ худалдаха гэжэ тогтооһон байха юм. Мүнөө дээрээ манайда автолавканууд үшөө абтаагүй болобошье, үүсхэлтэй, эдэбхитэй хүдэлмэришэд автолавкануудай абтахые хүлеэжэ байнгүйгөөр кольцовой маршрудаар ябажа, худалдаа наймаа хэнэд, үгышье һаа холын гүүртэнүүд ба фермэнүүд дээрэ лавканууд ба ларёгуудые нээһэн байха юм. Энэ талаар Хэжэнгын аймагай Чесанын сельпогой правлениин үүсхэл һайшаалтай байна.

Тус сельпогой правлени малажалла хүдэлмэрилдэг колхознигуудые эд бараагаар хангахын тула ехэ оролдолго гаргадаг. Жэшээлхэдэ, «Коммунизм» колхозой центрһээ 30—35 километртэ байгаа фермэнүүд дээгүүр сельпо болбол худалдаа наймаае хододоо хэдэг. Кулькусон гэжэ газарта ларёк нээгдэнхэй. Энэ ларёгто үргэн хэрэглэлэй эд товар хэдыдэшье худалдажа абаха гээ һаа байдаг. Мүн эндэ ажахын товарнууд (аса, хүрзэ гэхэ мэтэ) наймаалагдадаг.

Колхозой центрһээ 15—20 километртэ байгааша бусад фермэнүүдэй малшадые хангахын тула сельпо походно повозкодо эд бараа тээжэ малажалай точконуудта гаргадаг. Энэ повозко нүхэр Аюшеевтэ даалгагдаһан байна. Тэрэ нүхэр повозкодоо эд бараагаа тээжэ гараад, Шабарта, Шара-Горхон, Бамбу гэжэ газарнуудтахи малшадта наймаалдаг, тиихэдээ малшадай захиһан эд бараае блокнодтоо бэшэжэ абаад, дахин ерэхэдээ тэдэ захиһан барааеынь заабол асаржа үгэдэг. Тус сельпогой түрүүлэгшэ нүхэр Васильев нүүдэл наймаанай ябасын хойноһоо хододоо ажаглажа байхынгаа гадуур, малшадта юун хэрэгтэй болоноб гэжэ мэдэхын тула өөрөө фермэнүүдтэ гарадаг байна.

Чесанын сельпо бэшэ сельпонуудһаа үлүү һайн байдалда байнагүй, бусад сельпонуудтай адли байдалтай, жиирэй сельпо хаям. Теэд эндэ үүсхэлтэй, эдэбхитэй, даажа байһан хэрэгтээ дуратай ба харюусалгатай хүнүүд хүдэлмэрилнэ. Тус сельпогой амжалтые гансал энээгээр тайлбарилжа болоно.

Һайнаар хүдэлмэрилхэ, нютагайнгаа хүн зониие эд бараагаар дутамаггүй хангаха гэһэн хүсэл байгаа һаа, хаанашье, манай республикын ямаршье сельподо ажал хэрэгые иимээр табижа болохо байһыень чесанынхидай жэшээ баримталан харуулна.

Тиигээд мүнөө манай республикын тон олон нютагуудаар худалдаа наймаа—юрэнхыдөө, нүүдэл худалдаа наймаа—тусгаарлабал, муугаар табяатай. Энээнэй шалтагааниинь олохододо тиимэшье бэрхэтэй бэшэ; юуб гэхэдэ, нэгэдэхеэр, худалдаа наймаанай хүдэлмэрилэгшэд өөһэдөө хуушанайнгаа ёһоор хүдэлмэрилһөөр, хоёрдохёор, партийна ба советскэ органууд худалдаа наймаанай хүдэлмэрилэгшэдһөө шэнээр, парти ба правительствын заажа байһанай ёһоор хүдэлмэрилхыень эринэгүй. Худалдаа наймаанай хэрэгые шэнэдхэн табилга даншье унжагайржа байна.

Мүнөө малай үбэлжэлгын тон харюусалгатай үе ерэбэ. Малшад холын фермэ ба гүүртэнүүдтэ тон сүлөө забдагүйгөөр хүдэлмэрилжэ байнад. Тиимэһээ тэдээндэ эд бараа абаашажа худалдаха, тиигэжэ үнэтэ сагынь алмаха гээшэ ехэ удхашанартай. Сельпонуудай правленинүүд кольцевой маршрут зохёохо, тиихэдэ, хаана ямар фермэдэ гү, али гүүртэдэ ямар үдэр, хэды часта байхаб гэжэ тодорхойгоор хараалха, малажалай точконууд дээгүүр, мүнөө байгааша ларёгуудайнгаа ажалые һайжаруулха, нээгдэнхэй байха сагыень заажа үгэхэ шухала. Теэд эгээн шухала зорилго юун бэ гэхэдэ, элдэб янзын бараае элбэгээр абаашажа байха, илангаяа үдэр бүри хэрэглэгдэдэг зүйлнүүдые (ногоон сай, мылэ, керосин, дабһа, тамхи, зуруул, зүү, ниитхэ гэхэ мэтые) дутамаггүйгөөр наймаалха ябадал туйлаха хэрэгтэй.

Партийна ба советскэ организацинууд худалдаа наймаае хүтэлбэрилхэ хэрэгээ эрид һайжаруулха ёһотой. Түбхын түрүүндэ аймагай, сомоной Соведүүдэй сессинүүд дээрэ худалдаа наймаанай асуудалые зүбшэн хэлсэжэ, энэ хэрэгтэхи дутагдалнуудые элирхэйлхэ, тэдэниие усадхаха хэмжээ-ябуулгануудые хараалха ёһотой. Партийна организацинууд хадаа «Советскэ худалдаа наймаае саашадань хүгжөөхэ хэмжээнүүд тухай» СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй ба КПСС-эй ЦК-гэй тогтоолые худалдаа наймаанай хүдэлмэрилэгшэдтэ гүнзэгыгөөр ойлгуулха, арад зониие эрхимээр хангахын түлөө тэдэнэй дунда социалистическэ мүрысөө эмхидхэхэ уялгатай.

Худалдаа наймаанай хүдэлмэрилэгшэд болбол партийна ба советскэ организацинуудай туһаламжатайгаар советскэ эд хэрэглэгшэдые эд бараагаар хүсэдөөр ба культурнаар хангаха гэһэн зорилгые нэрэтэй түрэтэйгөөр дүүргэхэ байһаниинь лабтай.

ССР Союзай Министрнүүдэй Соведэй ба КПСС-эй ЦК-гэй тогтоолнууд бурят-монгол хэлэн дээрэ хэблэгдэбэ

Бурят-Монголой номой хэблэл СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй ба КПСС-эй Центральна Комитедэй нимэ тогтоолнуудые бурят-монгол хэлэн дээрэ хэблэжэ гаргаба:

«Орон дотор малажалые саашадань хүгжөөхэ хэмжээнүүд ба гүрэндэ малажалай продуктнуудые колхознигууд, хүдэлмэришэд болон албахаагшадай ажахынуудай уялгата ёһоор тушааха нормонуудые доошолуулха тухай», «1953—1955 онуудта колхозууд болон совхозуудта хартаабха ба овощь үйлэдбэрилгые дээшэлүүлхэ хэмжээнүүд ба тэдээниие бэлэдхэлгэ тухай», «Машинно-тракторна станцинуудай хүдэлмэриие саашадань һайжаруулха хэмжээнүүд тухай», «Советскэ худалдаа наймаае саашадань хүгжөөхэ хэмжээнүүд тухай», «Үргэн хэрэглэлэй промышленна товарнуудые үйлэдбэрилгэ үргэдхэхэ ба тэдэнэй шанарые һайжаруулха тухай», «Эдеэ хоолой товарнуудые үйлэдбэрилгэ үргэдхэхэ ба тэдэнэй шанарые һайжаруулха тухай».

Түрэл орон доторнай

ВЦСПС-эй XII пленум

Москвада, декабриин 26-да, Союзуудай Байшангай Октябрьска зал соо ВЦСПС-эй XII пленум нээгдэбэ. СССР-эй Верховно Соведэй V сессиин, КПСС-эй ЦК-гэй сентябрьска Пленумэй шиидхэбэринүүдтэй, арадай хэрэглэлэй зүйлнүүдые үйлэдбэрилгэ ехэдхэхэ тухай СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй болон КПСС-эй ЦК-гэй шиидхэбэринүүдтэй дашарамдуулан профсоюзуудай зорилгонууд тухай элидхэлые ВЦСПС-эй түрүүлэгшэ нүхэр Н. М. Шверник хэбэ.

Социалистическэ экономикые саашадань дээшэлүүлхэ ба ажалшадай материальна ажана һайн байдалые дээшэлүүлхэ талаар парти ба правительствын хараалһан программын туйлай ехэ удхашанартай байһые тэмдэглээд, тэрэниие бэелүүлгэдэ советскэ профсоюзуудай үүргэ тухай элидхэлшэ дэлгэрэнгыгээр хэлээ.

Хүдөө ажахын ба бэлэдхэлэй хүдэлмэрилэгшэд болон албахаагшадай профсоюз элидхэл соо ехэхэн шүүмжэлэлдэ ороо. Энэ профсоюзай ЦК ба тэрэнэй нютагай органууд хүдөө ажахын культурануудай ургасые дээшэлүүлхын түлөө, малажалые хүгжөөхын түлөө тэмсэжэ байгаа хүдэлмэрилэгшэд болон мэргэжэлтэдэй ургажа байгаа эдэбхиие үшөө хүтэлбэрилөөгүй байна.

Худалдаа наймаанай, ниитын эдеэ хоолой ба кооперациин предприятинуудай профсоюзна организацинуудай зорилгонууд элидхэл соо тэрэшэлэн харуулагдаа.

Энэ элидхэлээр үгэ хэлэлгэ эхилээ.

(ТАСС).

Коллективнэ шэнэ договорнуудые баталхын урда тээ

Хүнгэн ба эдеэ хоолой промышленностиин хүдэлмэришэдэй профсоюзай ЦК-гэй пленумэй шиидхэбэреэр энэ профессиональна союз хубаагдажа, хоёр профсоюз: үргэн хэрэглэлэй товарнуудай промышленностиин хүдэлмэришэдэй болон эдеэ хоолой товарнуудай промышленностиин хүдэлмэришэдэй профсоюзууд байгуулагдаа.

Профсоюзуудай шэнэ Центральна Комитедүүдэй нэгэдэхи пленумүүд Москвада боложо дүүрээ. Тэдээн дээрэ 1954 ондо коллективнэ договорнуудые баталха тухай асуудал зүбшэн хэлсэгдээ.

Үргэн хэрэглэлэй товарнуудые гаргадаг предприятинуудай хүдэлмэришэд ба албахаагшадай материальна ажабайдал ба культурна хэмжээн саг үргэлжэ һайжаржа байна гэжэ энэ жэлэй коллективнэ договорнуудаар абтаһан уялгануудай дүүргэлтые шалгалта харуулаа. Арбан нэгэ һарын турша соо ажаһуудалай гэр байра барилгада 554,2 миллион түхэриг гаргашалагдаа, 259,4 мянган квадратна метр талмайтай үхибүүдэй садуудай болон яслинуудай байшангууд ашаглалгада оруулагдаа. Клубуудай, улаан булангуудай, библиотекэнүүдэй тоо олошороо. Гансахан гүрэнэй социальна страхованиин гаргашаар санаторинууд ба амаралтын байшангуудта олон арбаад мянган ажалшад амаралтануудаа үнгэргөө.

Фабрично-заводской зарим комитедүүд коллективнэ договорнуудай дүүргэлтые хиналгада профсоюзна эдэбхитэдые һулаар хабаадуулна гэжэ профсоюзуудай ЦК-нуудай пленумүүдтэ хабаадагшадай элидхэлнүүд болон хэлэһэн үгэнүүд дотор заагдаа.

(ТАСС).

Һурагшадай үбэлэй каникул

Һурагшадай үбэлэй каникул декабриин 30-да эхилхэ юм. Москвагай һурагшад хүхюун сэнгэлигээр амархаяа байна. Союзуудай Байшангай Колонно зал соо шэнэ жэлэй ёлкын галнууд яларан носохо юм. Зуу мянга шахуу үхибүүд эндэ орохо байна. Үхибүүдэй шэнэ жэлэй һайндэрнүүд концертнэ залнуудта, паркнуудта, Пионернүүдэй байшангуудта, һургуулинууд, клубууд болон столицын Культурын ордонгуудта болохонь.

Эдир дуушад Москвагай һурагшадай дуунай ехэ һайндэртэ хабаадалсаха байна.

Конькигаар эрхим ябагшын нэрэ зэргэ абахын тула районно мүрысөөнүүд, мүн үбэлэй каникулай үдэрнүүдтэ «Пионерская правда» газетын шан абахын тула эдир санашадай заншал болоһон мүрысөөнүүд үбэлэй каникулай үдэрнүүдтэ болохо юм.

***

Түрүүшын арба мянган ёлконууд Москвада асарагдаа. Шэнэ жэлэй һайндэр болотор хамтадаа 130 мянган ёлко асарагдаха юм. Столицын 70 гаран пунктнуудта ёлкын базарнууд нээгдэхэ юм.

Жэлэйнгээ түсэб болзорһоонь урид дүүргэбэ

ЛЬВОВ, декабриин 27. (ТАСС). Украинын баруун областьнуудай, сахарна заводууд песок сахар үйлэдбэрилхэ жэлэйнгээ түсэбые мүнөөдэр болзорһоонь урид дүүргэбэ. Рафинад үйлэдбэрилхэ жэлэйнгээ түсэбые энээнһээ үшөө урид дүүргэһэн байгаа. Областьнууд хоорондын Львовско сахаротрестын предприятинууд песок сахар 1387 пүүд, рафинад —3 миллион пүүд үнгэрөөшэ жэлэйхиһээ үлүү ехээр үйлэдбэрилэн гаргаһан байна.

★ Табадахи табанжэлэй техникэ ★

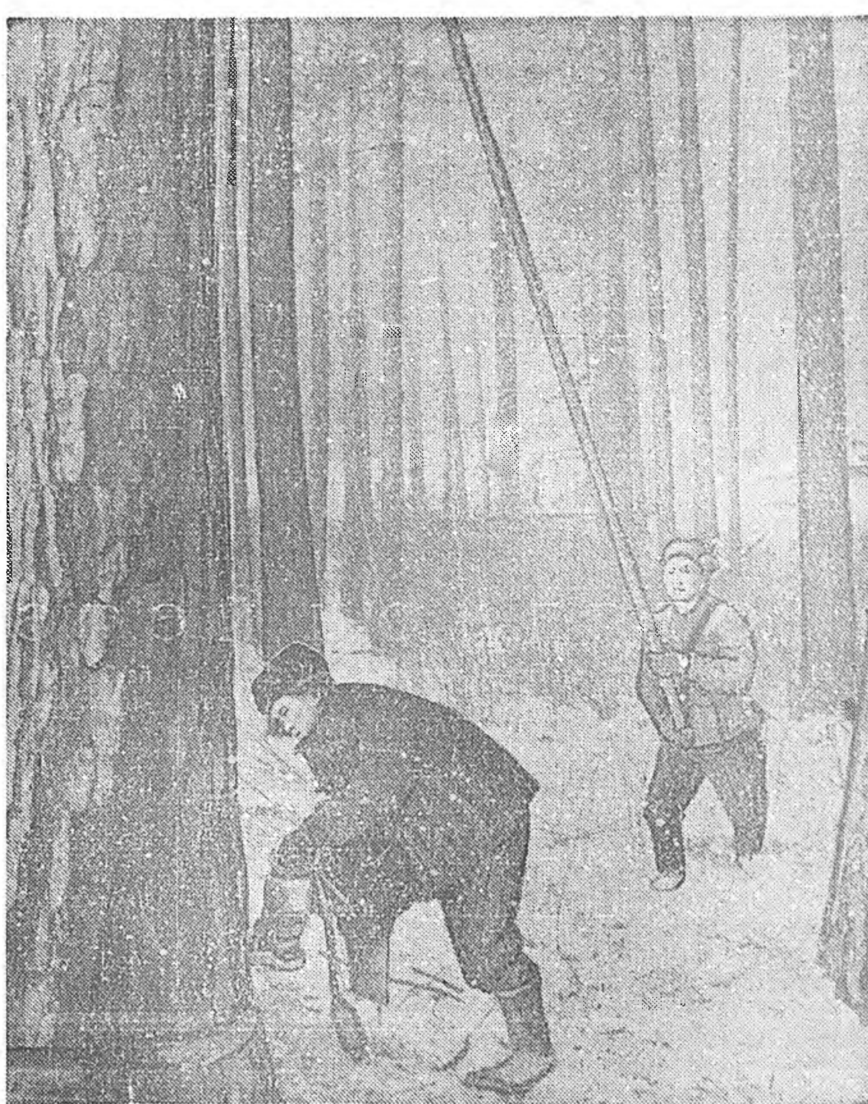
Хүсэтэ шэнэ прицеп-самосвал

Белорусска ССР. Минскэ автозавод туршалга хэхын тулада «МАЗ—5210» маркын хоёр прицеп-самосвал бүтээжэ гаргаа. Тэрээндэ 40 тонно ашаа тээжэ болохо юм. Шэнэ прицеп-самосвал шулуу, буталһан шулуу, элдэб түрэлэй горно породонуудые, нүүрһэ ба үйрхэй материалнуудые шэрэхын тула бүтээгдэһэн байна. Гидравлическа механизмын ашаар прицепын кузов хоёр тээшээ нээцэлжэ, ашааниинь буулгагдадаг байха юм.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: «МАЗ—5210» маркын шэнэ 40 тонный прицеп-самосвал байна.

ТАСС-эй фотохронико.

Баруун-Тарбагатайн леспромхозой коллектив модо бэлэдхэхэ ба шэрэхэ 1953 онойнгоо түсэбые болзорһоонь хоёр һара урид дүүргээд, мүнөө 1954 оной түсэбөөр хүдэлмэрилжэ байна.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: эндэ леспромхозой хүдэлмэришэд электрохюрөөгөөр модо отолжо байна.

М. Минсевэй фото.

Үйлэдбэриин новатор

Улан-Удын судна заһабарилгын аводой коллектив үйлэдбэриингөө жэлэй программые болзорһоонь урид дүүргэхын түлөө шангаар тэмсэжэ байна.

Тус коллективэй дунда үйлэдбэриин түрүүшүүлэй тоо улам олошорно. Эндэ халаанай нормые нэгэ хахад, хоёр дахин дүүргэдэг 100 гаран хүн тоологдоно.

Коллектив соогоо суутай болоһон, городской райсоведэй депутат фрезеровщик Дмитрий Иванович Хохряков ажалай эрхим жэшээ харуулна. Нүхэр Хохряков тус заводто 1938 онһоо эхилэн хүдэлмэрилнэ. Фрезеровщигой мэргэжэл шудалхын тула дүршэл ехэтэй мастер Александр Ткачугай туһалагшаар хүдэлмэрилжэ эхилһэн юм.

Тэрэ гэһээр фрезеровщик Хохряков мэргэжэлээ жэл ерэхэ бүри дээшэлүүлжэ, үйлэдбэриин түрүү методүүдые халан абажа, мэргэжэл һайнтай фрезеровщик болоо. Тэрэ хадаа һүүлэй хэдэн жэлэй туршада жэлэйнгээ нормые нэгэ хахад, хоёр дахин дүүргэнэ. Нүхэр Хохряков ажалай үндэр бүтээсэ туйлахынгаа хажуугаар, һайн шанартай продукци үгэнэ.

Дмитрий Иванович детальнуудые хэхэ даалгабари абаха зуураа, юу хэхэеэ, хүдэлмэриингөө процессые, деталиингаа чертёжые һайнаар бодожо, шэнжэлжэ үзэдэг. Энэ талиие мүлихэдөө станогоо бүтээсэ ехэтэйгээр хэрэглэхэ, сагаа алмаха гэжэ оролдодог. Хүдэлмэрилжэ эхилхэһээ урид хэрэгтэй инструментнүүдээ хажуудаа бэлэн болгон табидаг юм. Гадна, энэ фрезеровщик үглөөдэр хэхэ хүдэлмэреэ урда үдэрынь мэдэжэ абадаг байна.

Эрхим показательнууд ба продукциин шанар һайн инструментнээ ехэ дулдыдадаг гэжэ станочник бүхэн мэдэдэг. Нүхэр Хохряковой инструментнүүд хододоо хурсадаатай, эмхи гуримтайгаар хадагалаатай байдаг. Хэрбээ хүдэлмэриин үедэ ондоо инструмент хэрэгтэй болохо гэжэ мэдэбэл, тэрээниие халаанай урда тээ инструментальна цехтэ ошожо абадаг байна.

Ажалай бүтээсые дээшэлүүлгэдэ хүдэлмэриингөө газарые зүбөөр эмхидхэлгэ ехэ удхашанартай. Тиимэһээ нүхэр Хохряков металл отолхо, хэмжэхэ инструментнүүдые, мүн чертёжнууд ба полуфабрикатнуудые хэрэгтэй газартань хододоо табидаг.

Гадна, бүтээсэ ехэтэйгээр ажаллахын тула Дмитрий Иванович станогоо өөрынгөө табан хурган шэнги мэдэдэг, тэрээнээ саг соонь сэбэрлэдэг, заһабарилдаг. Пароходой механизмын частьнуудые станок дээрээ заһахадаа шадаал һаа һайн шанартайгаар хэхэ гэжэ оролдодог. Оролдолгонь миин үлэдэггүй, тэрэнэй бүтээһэн детальнууд булта шанар һайнтай, зүбөөр хэгдэһэн байдаг.

Иигэжэ, ажалдаа социалистическэ ёһоор хандажа, нүхэр Хохряков энэ жэлдэ хоёр жэлэй нормо дүүргэн, шэнэ 1954 ониие угтажа байна.

Л. Бондаренко.

Шэнэ жэлые ажалай амжалтаар угтахань

Улан-Удын Бурпромсоведэй «Победа» гэжэ олзоборилгын артель (түрүүлэгшэнь П. М. Баранов) жэлэйнгээ түсэб үлүүлэн дүүргэхын түлөө социалистическэ мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлһэн юм. Артелиин бүхы мастерскойнууд болон оёдолшо бүхэн абаһан уялгануудаа нэрэтэй түрэтэйгөөр дүүргэхын тула эршэмтэйгээр тэмсэһэнэй ба ажалаа зүбөөр эмхидхэһэнэй ашаар һайн амжалтануудые туйлаа.

Тус артель жэлэйнгээ түсэбые ноябриин 5-да дүүргэжэ, Октябриин һайндэрые ажалай эрхим бэлэгүүдээр угтаа һэн. Артелиин коллектив жэлэй эсэс болотор олон мянган түхэригэй продукци үйлэдбэрилхэ гэжэ шиидээ бэлэй. Тиигэ 700 мянга гаран түхэригэй продукци түсэбһөө гадуур үйлэдбэрилжэ, ерэхэ 1954 ониие ажалай амжалтаар угтахань.

Артелиин оёдолой № 6 мастерской һарынгаа даалгабариие хододоо 120—130 процент дүүргэжэ, социалистическэ мүрысөөнэй түрүү зэргэдэ ябана. Мастерскойн түрүүшүүл — Немченко үдэрэйнгөө нормые 160 процент, Данилова, Павлова гэгшэд —140—150, Прозорова ба бусад —130—140 процент һайн шанартайгаар дүүргэжэ, бусадта жэшээ харуулна.

Мүнөө артелиин коллектив улам эршэмтэйгээр хүдэлмэрилжэ байна.

Р. Жигжитов.

Жэлэйнгээ даалгабари дүүргэбэ

«Металлоширпотреб» заводой коллектив жэлэйнгээ түсэб валовой продукци гаргалгаар үлүүлэн дүүргэбэ. Шэнэ жэлые ажалай бүри ехэ амжалтаар угтахын тула дэлгэрһэн социалистическэ мүрысөөндэ заводой механическа цех түрүүлжэ ябана. Һаяхан заводой дирекциин ба партийна организациин дамжуулгын Улаан туг тус цехын коллективтэ барюулагдаа. Эндэ электросварщигууд ахадуу Василий, Михаил Кулековтон, вагранщик К. Брянский, Фадеев гэгшэд халаанайнгаа даалгабариие 250—300 процент дүүргэнэ.

А. Мангатханов.

Хабарай тарилгада эрхимээр бэлэдхэхэ

Сэлэнгын аймагта Карл Марксын ба Калининай нэрэмжэтэ томохон хоёр колхозууд жэл бүхэндэ өөһэд хоорондоо мүрысэдэг заншалтай. Партиин ЦК-гэй сентябрьска Пленумэй шиидхэбэринүүдээр зоригжоһон эндэхи колхозуудай гэшүүд артельнэ ажахын бүхы һалбаринуудые саашадань хүгжөөхын түлөө баһал мүрысэжэ эхилһэн байна.

Карл Марксын ба Калининай нэрэмжэтэ колхозуудай гэшүүд тарьяанай, хартаабха болон овощиин ургасые эрид дээшэлүүлхэ талаар үялгануудые абаһан юм. Эдэ үялгануудаа ажал хэрэг дээрэнь нэрэтэй түрэтэйгөөр дүүргэхын тула эндэхид 1954 оной хабарай тарилгада бэлэдхэлые саг болзор соонь һайн шанартайгаар ябуулха гэжэ шиидэһэн байна. Мүрысэжэ байһан эдэ хоёр колхозуудай абаһан үялгануудаа хэр зэргэ дүүргэжэ байһание хаража үзэе.

Карл Марксын нэрэмжэтэ колхоз (правлениинь түрүүлэгшэ нүхэр Ванкеев) энэ жэлэй хабарай тарилгые эрхим һайнаар үнгэргэжэ, тарьяанай полинуудһаа баян ургаса абаһан байна. Тус колхоз 1953 ондо 1650 гектарта орооһото культурануудые тариһан байгаа. Эдэ бүхы талмай дээрээ дунда жэшээгээр 14 центнер тарьяа ургуулһан байха юм. КПСС-эй гэшүүн нүхэр Жугдуровай хүтэлбэрилдэг тарьяанажалай № 3 бригадын гэшүүд 205 гектарта га бүриин 31 центнер овёс, 88 гектарта 30—30 центнер шэниисэ ургуулаа. Бригадын бүхы поли дээрэһээ дунда зэргээр га бүриин 16 центнер тарьяан абтаһан байгаа. Гүрэндэ тарьяа тушааха түсэбөө энэ колхоз болзорһоо урид дүүргээ һэн.

Ерэхэ жэлэй тарилгада хэрэгтэй 1665 центнер шэниисын, 213 центнер ячмениин ба бусад культурануудай үрэһэ хүрэнгэ сүм байгуулагдаад, тарилгын кондицида хүргэгдөө.

Мүн хартаабха ба овощиин тарилгада бэлэдхэл муу бэшээр ябуулагдана. Нүхэр Галсановай хүтэлбэрилдэг огородно бригада парниково рамануудые болон теплицэнүүдые шэнээр түхеэржэ ба хуушануудыень заһабарилжа байна. Культура бүхэнии тариха газар тодорхойлогдонхой. Энээнэй ёһоор, агротехническэ хэмжээ-ябуулганууд үнгэргэгдэнэ. Хартаабхын үрэһэн сүм хаагданхай. Овощиин үрэһые аймпотребсоюзай складуудһаа мэнэ гэһээр худалдажа абахань.

Агротехническэ заабариин ёһоор 30 мянган шарга наг шэбхэ, 90 центнер үнэһэ, 250 центнер шубуунай аргал суглуулжа, тарьяанай полинууд дээрэ гаргаха байгаа. Тэрэшэлэн 30 тонно суперфосфат худалдажа абаха юм. Эдэ хэмжээ-ябуулгануудаа эндэхи колхознигууд хэрэг дээрэнь һайнаар бэелүүлнэ. Жэшээлхэдэ, тарьяанажалай № 2 бригадын 257 гектарта наг шэбхэ тараагдаа, тарьяанай ехэхэн талмай дээрэ шубуунай аргал, үнэһэн гаргагдаа. Мүн нүхэр Жугдуровай хүтэлбэрилдэг бригадын гэшүүд үбэлэй агротехническэ хэмжээ-ябуулгануудые һайнаар үнгэргэнэ.

Хабарай тарилгада бэлэдхэлые ганса тарьяанажал дээрэ хүдэлмэрилдэг колхознигууд ябуулдаг бэшэ, харин энэ шухала хүдэлмэридэ малшад эдэбхитэйгээр хабаадалсана. Гүүртэ болон отарануудта ажалладаг малшад тарьяанай поли дээрэ хэды шэнээн наг шэбхэ, үнэһэ, шубуунай аргал ба бусад үтэгжүүлгэнүүдые гаргаха байһанаа һайса мэдэдэг. Жэшээнь, нүхэр Цыбикжап Базаржаповай хүтэлбэрилдэг үүлтэртэ фермын һаалишад 1820 шарга наг шэбхэ, 25 центнер үнэһэ, 10 центнер шубуунай аргал тарьяанай газар дээрэ гаргаа.

1954 ондо тарьяанай полинууд дээрэһээ үндэр ургаса абахын түлөө ябуулагдаһан эдэ бүхы хүдэлмэринүүд тус колхоздо ажалладаг Селендумын МТС-эй агроном нүхэр Куц гэгшын хүтэлбэреэр үнгэргэгдэнэ. Энэ нүхэр хадаа тарьяанажалай гурбан бригадануудта колхознигуудай агротехническэ һуралсал хүтэлбэрилнэ. Гадна, нүхэр Куц агротехническэ темэнүүдээр колхознигуудтай хөөрэлдөөнүүдые үнгэргэдэг, лекцинүүдые уншадаг юм.

Колхозой партийна эхин организаци колхознигуудай дунда агитационно-ниитын хүдэлмэрие идейнэ үндэр хэмжээндэ ябуулна. Ерэхэ жэлдэ колхозой полинууд дээрэһээ баян ургаса яажа абахаб гэһэн темээр лекци болон элидхэлнүүд түсэбэй ёһоор үнгэргэгдэнэ.

Калининай нэрэмжэтэ колхоз (правлениинь түрүүлэгшэ нүхэр Ц. Б. Гармаев) хабарай тарилгада эрхимээр бэлэдхэхэ гэһэн үялгануудаа хангалтагүйгөөр дүүргэнэ. Ерэхэ жэлдэ орооһото болон техническэ культурануудай баян ургаса хуряахын түлөө колхознигуудай хүсэл эрмэлзэлгые колхозой правлени ба партийна эхин организаци толгойлноогүй.

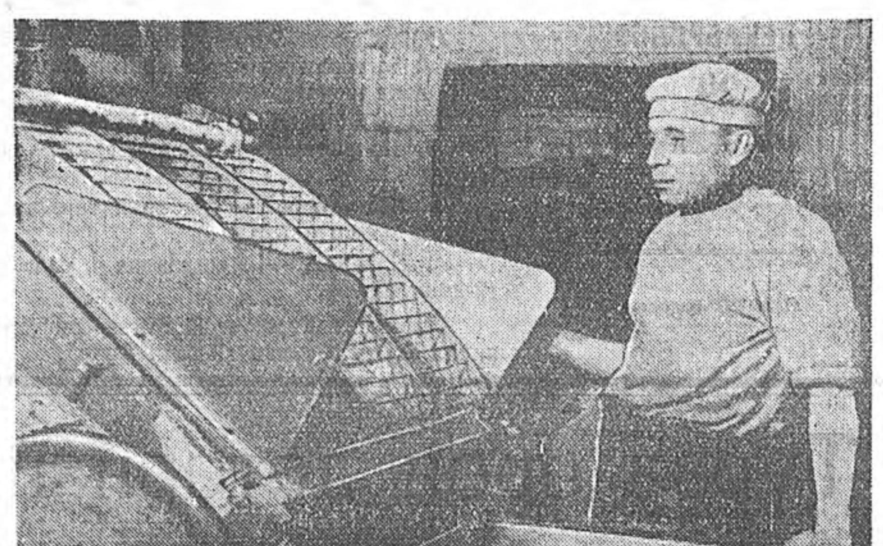
Энэ колхоз байгша ондо тарьяанай муу бэшэ ургаса хуряаһандаа һанаагаа амараад, үрэһэ хүрэнгэ хүсэд хаахын ба тэрэниие тарилгын кондицида хүргэхын түлөө оролдоногүй. Ороoһото культурануудай 4 мянган центнер үрэһэ хааха ёһотой аад, мүнөө 1600 центнерынь тарилгын кондицида хүргөө. 1000 центнер хартаабхын үрэһэ хааха аад, оройдоо 140 центнер үрэһэ хаагаа.

20-оод мянган шарга наг шэбхэ, 650 центнер шубуунай аргал, 60 центнер үнэһэн тарьяанай бүхы поли дээрэ гаргагдаха ёһотой аад, мүртэй юумэ хэгдээгүй. Юуб гэхэдэ, тарьяанажалай бригадануудай бригадирнууд нүхэд Цыренов, Базаров гэгшэд тарьяанай полинуудые үтэгжүүлхэ хэрэгтэ зохихо анхарал хандуулнагүй. Эдэнэй гэмээр полинууд дээрэ гаргагдаһан үтэгжүүлгэнүүдэй тоо бүридхэл бусайдашанхай. Наг шэбхэ, шубуунай аргал ба үнэһэ суглуулжа, тарьяанай газар дээрэ гаргаха даалгабаринууд гүүртэ болон отарануудта үгтөөгүй байһаар.

Колхозуудай агротехническэ һуралсал мүнөө болотор эмхидхэгдээгүй байһаар.

Дээрэ дурсагдагша баримтанууд юу харуулнаб гэхэдэ, Калининай нэрэмжэтэ колхозой гэшүүд Карл Марксын нэрэмжэтэ хүршэ колхозтойгоо мүрысөөндэ оролсожо, абаһан социалистическэ үялгануудаа ёһотоор бэелүүлхэ хэрэгтэ ёһо тэдыгээр хандана гэжэ гэршэлнэ.

Б. Ширеторов.
манай корреспондент.

Улан-Удын мяха-консервын комбинадай колбасна заводой коллектив продукци үйлэдбэрилхэ декабрь һарынгаа түсэбые болзорһоонь 8 хоног урид дүүргэбэ. Нүхэр Пестеревэй хүтэлбэрилдэг фарш буйлуулдаг бригада үйлэдбэриингөө даалгабарие 150—160 процент дүүргэнэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: бригадир, коммунист Михаил Прокопьевич Пестерев ажаллажа байна.

А. Мантаевай фото.

Амжалтаяа улам арьбадхахабди

Мухаршэбэрэй аймпромкомбинадай директорээр жэл шахуу хүдэлмэрилнэб. 1953 оной майда манай комбинат республикынгаа бүхы 24 комбинадуудай дунда 23-дахи һуурида байһан юм. Тиихэдэ комбинадайнгаа байдалай угаа хүндэ байбашье, манай коллектив ажалшадай эрилтэнүүдые гүйсэд хангахын түлөө түсэбөө саг соонь дүүргэхэ, гарзануудаа усадхаха зорилго урдаа табяа һэн. Тиин предприятияа кадрнуудаар гүйсэд хангаха зэргэтэй болообди. Энэ үедэ манай столярна цехтэ 2, сабхи оёлгын цехтэ 2, пилорамада 3 хүн хүдэлмэрилдэг байгаа. Энээнтэй хамта пилорамамнай заһабарида орохо болоһон туладаа һарадаа 140 кубометр хюрөөдэмэл модо үгэхын орондо 25 кубометрһээ дээшэ хюрөөдэгдэдэггүй байгаа. Комбинадай хүдэлмэришэд салин хүлһэ тон багые абадаг ба тэрэншье 2—3 һараар үгтэдэггүй байгаа.

Эдэ бүхы дутагдалнуудые богонихон болзор соо усадхахын тулада хамтын хүсөөр дары хэмжээ абтаа һэн. Тэрэнэй ашаар столярна цехтэ 9, сабхи оёлгын цехтэ 6, пилорамада 6, тээрмэдэ 3 хүн хүдэлмэрилдэг болоо. Эдэ хүдэлмэришэдэй олонхинь залуушуул байбашье ажалай дүй дүршэлдэ түргөөр һурана. Гадна, пилорамаяа һайнаар заһабарилаабди, шэнэ нефтедвигатель худалдан абажа, модо харуулдалгын, түнхилгын станогуудые ба циркульна хюрөөгэй станок хүдэлгэдэг болообди.

Республикымнай Нютагай ба түлишын промышленностиин министерствын манай комбинадта 24 мянган түхэриг мүнгэ һомолһонойнь ашаар оёдолой цех байгуулжа, байрын шэнэ гэр, нефтедвигательдэ байра барижа, хуушарһан «ЗИС» маркын автомашиные заһабарилан бодхоожо, мүн моридтоо шэнэ тоноглудые худалдан абаһан байнабди.

Эдэ хэмжээ-ябуулгануудһаа дулдыдан манай комбинадай ажал урагшатайгаар ябажа эхилээ. Хүдэлмэришэд салин хүлһэеэ саг болзор соонь абадаг болоо, тэрээнэйнь хэмжээ дээшэлээ. Жэшээлхэдэ, хүдэлмэришэн нүхэр Миронов урдань 200—250 түхэриг абадаг байгаа һаа, мүнөө һарадаа 1200 түхэриг абана, ажалдаа шармайн оролдоно.

Иимэһээ үйлэдбэриин түсэб дүүргэлгэ кадрнуудһаа дулдыдадагынь мэдээжэ болоно. Мүнөө манай столярна цех ноябрь һарынгаа программые 130 процент, сабхи оёлгын цех 138 процент дүүргэнхэй.

Гадна, тээрмэ бариад, һарадаа гурбан мянган пүүд талха татанабди. Энээгээрнай олзо доход ехээр оруулагдана. Мүн колхозуудай, колхознигуудай эрилтые хүсэдөөр хангахын түлөө оролдонобди.

Комбинадаймнай бүтээн гаргадаг гол продукцинь—стол, стул, үхибүүдэй үлгы (качалка), сэсэгэй табсан, шифоньер, комод, диван, буфет гэхэ мэтэ болоно. Үргэн хэрэглэлэй эдэ зүйлнүүдые нютагай ажалшад ехээр хэрэглэнэ. Манай комбинат продукци үйлэдбэрилхэ жэлэйнгээ түсэб 146 процент дүүргэжэ, республика соогоо түрүү һуури эзэлээ. Коллективнай эдэ амжалтануудые түйлабашье, һанаагаа амарнагүй, нютагай ажалшадые эд товарнуудаар гүйсэд хангаха хэрэгтэ бүхы хүсэ шадалаа элсүүлнэ.

Гэбэшье, хүдэлмэридэмнай олон дутагдалнууд үзэгдэһөөр. Продукциин шанарые эрхим һайн болгожо шадаагүйбди. Колхозуудай ажахыда хэрэгтэй тэргэ, тэргын мөөри, дугааг үйлэдбэрилгэ эмхидхэгдэнэгүй.

Продукциин ассортиментыень үргэдхэхэ талаар түсэбөө дүүргээгүйбди. Аймпотребсоюзтай баталагдаһан хэлсээн тэрэшэлэн дүүргэгдээгүй. Тиихэдэ шэрэ, лак, олифа гэхэ мэтын шухала хэрэгтэй зүйлнүүдээр хүсэд хангагданагүйбди.

Хүдэлмэридэхи бүхы дутагдалнуудаа богони болзор соо усадхажа, хүдөөгэй ажалшадые үргэн хэрэглэлэй эд товарнуудаар элбэгээр хангахын түлөө үшөө шангаар тэмсэхэбди.

А. Назаров, Мухаршэбэрэй аймпромкомбинадай директор.

Гадаадын Хэрэгүүдэй Министрнүүдэй зүблөө Берлиндэ зарлаха тухай

Декабриин 8-да ССР Союзай Гадаадын Хэрэгүүдэй Министерство Гадаадын Хэрэгүүдэй Министрнүүдэй зүблөө зарлаха тухай асуудалаар Советскэ Правительствын ноябриин 26-най нотын харюуда Франциин, Англиин ба США-гэй Правительствонуудһаа аб адли нотонуудые абаба.

Декабриин 26-да СССР-эй Гадаадын Хэрэгүүдэй Министерство Франциһаа, Англиһаа, США-һаа Москвада байгаа посольствонуудта Советскэ Правительствын харюугай ното эльгээгээ.

Франциин Правительствын 1953 оной декабриин 8-най нотын текст ба Советскэ Правительствын 1953 оной декабриин 26-най нотын текст доро толилогдобо.

Франциин Правительствын 1953 оной декабриин 8-най ното

Франциин посольство Советскэ Социалистическэ Республикануудай Союзай Гадаадын Хэрэгүүдэй Министерствые хүндэлдэг байһанаа гэршэлээд, тэрээндэ доро дурсагдаһан зүйлые мэдээсэхэ золтой байна.

Советскэ Правительство тэрээнэй ноябриин 26-най нотын ёһоор, Франциин, Нэгэдэмэл Королевствын, Холбоото Штадуудай ба Советскэ Союзай Гадаадын Хэрэгүүдэй Министрнүүдэй зүблөөндэ хабаадахаар мүнөө бэлэн байна гэжэ Французска Правительство тэмдэглэхэ золтой байна. Тэрэ хадаа энэ зүблөөн сүлөөгэй условинуудта Германиие нэгэдүүлхэ ба австрийска гүрэнэй договор баталха арга боломжо олгохо гэжэ найдана.

Онсо яаралтай болоод байһан германска ба австрийска асуудалнуудые гуримшуулгада ёһотой прогресс туйлагдабал уласхоорондын бусад ехэ проблемэнүүдые, тэрэ тоодо европейскэ аюулгүй байдалай проблемые шиидхэлгэдэ туһалха байна гэжэ Французска Правительство этигэнэ. Энээнтэй дашарамдуулан Французска Правительство болбол Атлантическа Союзай сүлөөтэ оронуудай Һайндуранай Нэгэдэл, мүн тэрэшэлэн европейскэ элдэб гүрэнүүдэй ниитынгээ ажана һайн байдалые хүгжөөхэ ба ниитынгээ аюулгүй байдалые хангаха гэһэн политика зүбхэн лэ хамгаалгын шэнжэтэй байна, эб найрамдалай хэрэгтэ коллективнэ оруулалта болоно гэжэ дахяад тоолоно.

СССР-эй Правительство Табан Гүрэнэй Конференци зарлаха арга боломжые зүбшэн хэлсэхэ хүсэлтэй байһанаа мэдүүлээ. Гадаадын Хэрэгүүдэй Дүрбэн Министрнүүдэй болохоор хараалагдажа байгаа зүблөөн хадаа энэ асуудалай талаар өөрынгөө хараа бодолые хэлэхэ арга боломжые тус зүблөөндэ хабаадаһан правительство бүхэндэ олгохо байна.

Французска правительство Германска Федеральна Правительствотай ба Берлинэй германска засагаархидтай хэлсэн зүбшэһэнэйнгөө һүүлээр, Гадаадын Хэрэгүүдэй Дүрбэн Министрнүүдэй зүблөөе 1954 оной январиин дүрбэндэ, Берлиндэхи Союзна Контрольно Соведэй ашаглажа байһан байшанда эхилхые дурадхана.

Советскэ Правительствын 1953 оной декабриин 26-най ното

Советскэ Правительство энэ оной ноябриин 26-най Советскэ Правительствын нотодо харюу бологшо Французска Правительствын декабриин 8-най нотые абаһанаа батална.

Советскэ Правительство Франциин, СССР-эй, Англиин ба США-гэй Гадаадын Хэрэгүүдэй Министрнүүдэй зүблөө Берлиндэ зарлахые Франциин Правительствын зүбшөөжэ байһание мэдээндээ абана. СССР-эй Правительство Гадаадын Хэрэгүүдэй Министрнүүдэй зүблөө зарлаха тухай асуудалаар урдынхи хараа бодолоо баримталжа байһанаа батална. Тэрэ хадаа зүблөөнэй бүхы хабаадагшадай зохихо эрмэлзэлгэтэй байжа, уласхоорондын харилсаануудтахи түгшүүрилые һуладхаха арга боломжотой, европейскэ аюулгүй байдал хангаха, германска миллитаризмын һэргээн бодохо аюулые зайсуулха ябадалай шухала байһантай холбоотой байһан туладаа энэ зүблөөн удхашанартай гэжэ харана.

Хитадай Арадай Республикын хабаадалгатайгаар табан гүрэнэй зүблөө зарлаха тухай асуудал зүбшэн хэлсэхые Франциин Правительствын зүбшөөжэ байһание Советскэ Правительство тэмдэглэнэ, юуб гэхэдэ, табан гүрэнэй Гадаадын Хэрэгүүдэй Министрнүүдэй зүблөөн хадаа уласхоорондын шухала болоһон проблемэнүүдые гуримшуулгада эгээн ехээр туһалжа шадаха байна бшуу.

Гадаадын Хэрэгүүдэй Министрнүүдэй зүблөөндэ зохихо бэлэдхэл хэхэ хэрэгтэй байһыень, мүн энэ зүблөөндэ бүхы правительствонуудай ёһотойгоор хабаадаха условиие хангаха шухала байһание харааадаа абажа, Советскэ Правительство тус зүблөөнэй 1954 оной январиин 25-да гү, али тэрээнһээ хойшонхи алишье үдэртэ нээгдээ һаань илангаяа зохистой гэжэ тоолоно.

Дурсагдаһан зүблөөнэй үнгэргэгдэхэ гэр байра тухай хэлэхэ болоо һаа, энэ асуудалые дүрбэн гүрэнэй Берлиндэхи Верховно Комиссарнуудай түрүүлэгшэнэрэй хоорондоо зүбшэжэ шиидхээ һаань таарамжатай байна.

Советскэ Правительство нимэрхүү нотонуудые мүн тэрэшэлэн Англиин ба США-гэй Правительствонуудта эльгээгээ.

Советско-монгольско худалдаа наймаанай харилсаанууд тушаа

СССР-эй Гадаадын худалдаа наймаанай министерствын ба Монголой худалдаа наймаанай делегациин хоорондо хани ёһоной оршон байдалда үнгэрһэн хэлсээнүүдэй эсэстэ СССР ба Монгол Арадай Республикын хоорондо 1954 ондо эд бараа андалдан абалсаха тухай Протокол декабриин 26-да баталагдаба.

Советско-монгольско худалдаанда заншалта болоһон эд бараануудые андалдан абалсаха ябадал Протоколоор хараалагдаһан байна. Советскэ Союз хадаа үргэн хэрэглэлэй промышленна ба эдеэ хоолой товарнуудые, тэрэ тоодо: хлопчатобумажна, торгон ба нооһон бүдүүдые, сахар, гурил, тэрэшэлэн нефтепродуктнуудые, автомашинануудые ба түхеэрэлгэнүүдые Монгол Арадай Республикада үгэхэ байна. Монгол Арадай Республика хадаа мал, нооһо, сагаан тоһо, арһа ба малажалай бусад продуктнуудые Советскэ Союзда худалдаха байна.

Советскэ талаһаа—Гадаадын худалдаа наймаанай министрын үялгые дүүргэгшэ С. А. Борисов, Монголой талаһаа—Худалдаа наймаанай министр П. Батор Протоколдо гар табяа.

(ТАСС).

Советскэ шатаршад Англи оробо

Советскэ гроссмейстернүүд Давид Бронштейн ба Александр Толуш декабриин 26-да Москваһаа Лондон мордобо. Тэдэнэр хадаа Гастингска уласхоорондын шатарай заншалта турнирта хабаадаха юм. Советскэ шатаршадай делегациие Советскэ Союзай шатарай секциин түрүүлэгшын орлогшо, уласхоорондын мастер Владимир Алаторцев толгойлно.

(ТАСС).

ПАРТИИН УРЯАГААР

☆
РАССКАЗ
☆ ☆

Һаяхан хүдэлмэриһөө ерээд, Найдан Базаров эдеэлжэ һууна. Баруулжаа хараһан сонхонуудайнь саана намарай харалган һалхинай абяан нэгэ хэһэг шуяан хүнхинэнэ, нэгэ хэһэг аалиханаар шэршэгэнэнэ. Городой баруун захада, Сэлэнгын эрьедэ байгаа хадань иигээ бэзэ.

Найданай һамган Ханда Базарова нэгэ таһалгаһаа нүгөө таһалга руу түргэ түргэн оросогооно. Бодоходо кухни тээшэ ошоод лэ ерэнэ ха. Найдан Базаровые харахада нэгэл тиимэхэн, бодолгото болоһон хэбэртэй. «Галданһаашни бэшэг ерээл», гээд нэгэ конвертые Ханда нүхэр тээшээ һарбайна. Тиигээд «Нөөхил хүдөө, хүдөө гэһэн зандаа даа» гэжэ дурагүй янзатайгаар Ханда гүбэр шэбэр гэнэ.

Өөрынгөө мэдүүлгэ тухай һанаад орхихо зуураа, Найдан Базаров тэрэ бэшэгыень абажа уншана. «Эрхим нүхэр Найдан Базарович» гэжэ захалаад, саашань хүдөө нютагуудта боложо байһан һонинуудые Галдан бэшэнэ. Партиин ЦК-гэй сентябрьска Пленумэй тогтоолые бэелүүлхэ талаар ехэ хүдэлмэринүүд ябуулагдахань гэжэ тэндэнь бэшэгдэһэн байба.

—Зохёон байгуулхы ажалай эгээл гол соонь Галдан ябана гээшэ. Галданай хүтэлбэрилдэг колхоз миллионер болоо гэнэ, — гээд Найдан һамган тээшээ хаража, зөөлэхэнөөр миһэд гэн хэлэнэ. Тиигээд зуг татажа, нэгэ хэһэг аниргүй болон, бодолгото болоно.

Базаров Галдантай хамта олохон жэлэй урда зооветинститут дүүргэһэн байгаа. Тэрэнэйнгээ һүүлээр хүдөө гаража, холын нэгэ аймагта зоотехнигээр хүдэлмэрилһэн юм. Институтда шудалһан эрдэмээ ажал дээрэ хэрэглэжэ, малажал хүгжөөхын түлөө тэмсэлдэ бэеэрээ оролсоходо ехэл ханамаар байһан юм даа.

Теэд үни удаан тэндэ хүдэлмэрилжэ Базаров шадабагүй. Мал бэлэдхэлэй нэгэ томохон конторые эрхилэгшэ Борис Сагадаевич Зурбаевай зууршалгаар Найдан Базаров город ерэжэ, тэрэ конторын орлогшо даргань болоһон юм. Ужам орон нютагуудаар оршон байһан колхозуудай малай фермэнүүд дээгүүр ябажа, эрдэмэй үндэһэнүүдые суута малшадта ойлгуулха, тэдэнһээ бодото ажалай дүршэлые ойлгон абаха, малнуудые зүбөөр үсхэхэ, харууһалха, тэдэнэй ашаг шэмые ехэдхэхын хойноһоо тэмсэхэ гэхэ мэтын бодото ажалые орхижо, саарһануудтай нosолдохо саг яаха аргагүй тудажа ерээ бэлэй.

Шэнэ хүдэлмэридөө орожо, өөрынгөө үүргые дүүргэхэдэнь Базаровай һанаанда нэгэл таарадаггүй байба. Фермэнүүдэй орондо тооһо-торхирууда дарагдашаһан тэбхэр тэбхэр папканууд, колхозуудай үй түмэн һүрэгүүдэй орондо хубхай жэрэгэр тоонууд, малай шэнэ уужам байрануудай орондо карандашаар зурагдаһан яар олон хүсэнэгүүд, автопоилкын орондо шэл лагбантай бэхэ харагдана. «Вот тебе ажал» гэжэ Найдан Базаров өөрынгөө һаналые гурбан үгөөр хэлэһэн юм.

Гэнтэ телефон торшогонон, хэдэ хэдэн удаа ханхинажа орхибо. Ханда Базарова трубкыень абажа, «Алло, алло, шагнажа байнам, гэртээ, бии» гэжэ хэлээд, нүхэр тээшээ хандажа, «Шамайе асууна» гэбэ. Телефоноор Найдан Базаров нилээдгүй удааншаг хөөрэлдөөд, «Намайешни Министерстводэ ерэхэ гэнэ» гэжэ Хандадаа хэлэнэ. Тиигээд баярлаһандаа гү, али юундэшьеб, һамганайнгаа мүнсэгэрхэн сохыень үндэжэрхёод яаралтайхан гараад ябашаба.

Хойноһоонь Ханда зөөлэхэнөөр шэртэн, Һайданайнгаа арюун һайхан шарайе тэрэ зангаарнь сэдьхэл соогоо харан, зосоонь аятайхан болоно. «Найдан хүдөө гарахам гэжэ үнэн сэдьхэлһээ бодожо ябана. Намдашье хэдэ шэнээн ойлгуулжа хэлэбэ гээшэб. Би хүндэлдэхөө болёоб. Хүдөө гарахада яаха юм, фельдшерэйм хүдэлмэри хаанашье байха ха юм. Нүхэртөө туһалхын орондо һаалта хэжэ, һанааень зобоохо гээшэ минии буруу. Партиин гэшүүн хадаа партиин уряае дүүргэхэ ёһотой» гэжэ Ханда үнэхөөр сэхэлдин бодоно.

Найдан Базаров ябуут дундаа өөрынгөө контородо орожо ерэнэ. «Наашаа намда орожо ерэбэл яахабта» гэжэ Борис Сагадаевич Зурбаев ехэл енгүүтэйгээр, сухалтайгаар урина. «Шэрүүн хөөрэлдөөн гарахань ха» гэжэ зосоогоо бодоһоор Найдан Базаров Зурбаевай кабинет соо оробо.

— Республиканска организациин томо тушаалһаа буужа, колхозник болохом гэжэ мэдүүлгэ бэшэһэн байнаш. Айхабтар ехээр ургахаш ха юм. Шамайе хүдөөһөө арай гэжэ зууршалжа асаруулаа һэм. Танихa хүн хадаа туһалхам гэжэ һанаа һэм. Эдэбхитэй хүн гээшэмнай хүнэй туһые нигэжэ харюулдаг юм гү? —гээд Зурбаев тунгаасагүйгөөр асуугаад орхино.

— Юумэ мэдэхэ хүн аад лэ нимэ хэрэггүй юумэ хэлэхэ гэжэ яадаг юм. Партиин уряада саарһан ажалаар бэшэ, харин бодото ажалаар, өөрынгөө бэеэр сэхэ хабаадалсажа харюусаха ёһотой гэжэ мэдэхэ үүргэтэйбди, —гээд Базаров тобтойгоор харюусана.

Шанга-шанга тулалдаан нилээдгүй боложо, шэрүүхэн хөөрэлдөөн гараба ха. Зурбаев бүри түргэдэжэ «Ажаллаха дурагүй һаашни хүдэлмэриһөөш гаргахада хамаагүй» гэжэ занан хэлэнэ. Партиин заабариин гүн удхые Зурбаев оройдоошье ойлгоогүй ха юм гэжэ Базаров элитэ мэдэбэ.

— Танай заналтаһаа ехээр айгдахагүй. Танай хаанаһаатнай нимэ дээрэлхүү хойрог һанал түрэнэ гээшэб? Би ямаршье һаа мэргэжэлтэн хүн байнаб. Өөрынгөө мэргэжэлээр омогорхохо ёһотой гэжэ Никита Сергеевич Хрущев заагаа һэн, —гэжэ Найдан Базаровай хэлэхэдэнь Зурбаев залд гэн, яаха аргагүй дуугай һуужа үгэбэ.

— Зай дүүрээ. Би Министерство, партийна комитет ошохом,— гээд Базаров ябашаба.

* * *

— Найдан Базарович, танай хүсэлые хангаха гэһэн шиидхэбэри гараа,—гэжэ Министерствын хүдэлмэрилэгшэ Дмитрий Васильевич Семенов ойлгуулан хэлэбэ. «Эрдэм» гэжэ артелиин гэшүүд таниие урижа байна. «Эрдэм» колхозой шэнэ хүгжэлтын түлөө өөрынгөө эрдэм мэргэжэлые зорюулха болоо гээшэт, —гээд Дмитрий Васильевич хүхюутэйгээр хэлэнэ.

Найдан Базаров баһал баярлан энеэнэ. «Һайн даа, һанални дүүрэбэ» гэжэ хэлээд, партийна комитет ошохоор яаралтай гараба.

Партийна комитедэй секретариин хэлэһэн үгэнүүд Базаровай зориг дээрэнь зориг нэмээбэ. «Хүдөө ажахые хэзээ хэзээнэйхиһээ ехээр хүгжөөхэ гээшэ манай хүдэлмэриин мүнөө үеын гол звено болоод байна гээшэ. Партиин уряагаар хүдөө гараха гэһэн танай шиидхэбэри тон зүб. Зурбаевай аашань яаха аргагүй буруу. Бидэ тэрээндэ хэмжээ абажа, ойлгуулха байхабди» гэһыень Базаров хэзээшье мартахагүй.

Найдан Базаровичын сэдьхэл соонь олон һайхан һаналнууд түрэнэ... Нэгэдхэгдэһэн томо колхоз. Эдэбхитэй ехэ ажалай панорама. Колхозой тобир тарган олон мал һүрэгүүд. Далай мэтэ үргэн тарьяалан. Гидроэлектростанциин турбинын сохисо. Малнуудай үндэр шэнэ байранууд... «Сүм бэелүүлэгдэхэ байха», гээд Найдан Базаров өөртөө өөрөө хэлэнэ.

Сэлэнгын нааханууур урагша хойшоо гонзойһон үйлсын зүүн талада нэгэ шэнээргэ хоёр дабхар модон гэр байна. Тэрэ гэрэй нэгэдэхи дабхарайнь алишьеб нэгэ байра соо олон хүнүүд сугларанхай. Хүхюутэй хөөрэлдөөнүүд забда залигүй нэрьенэ. «Ажалай шэнэ амжалтын түлөө, «Эрдэм» колхозой шэнэ хүгжэлтын түлөө» гэлдээд, хүнүүд мүнгэн хундагануудые үргэн, кухэлдөө үдэшэнэ. Найдан Ханда хоёр хүл дээрээ бодожо, хани нүхэдэйнгөө үнэн сэдьхэлэйнь хүсэлнүүдые хүндэтэйгөөр хүлеэнэ.

Ц. ДАМДИНЖАПОВ.

Читын областьтой социалистическэ мурысөөндэ түрүүлхын түлөө тэмсээ!

Түрүүшүүлэй дүй дүршэлые үргэнөөр дэлгэрүүлхэ...

Закаменда хүдөө ажахын пропаганда мартагдаад байна

КПСС-эй ЦК-гэй сентябрьска Пленумэй түүхэтэ тогтоолоор зорижоһон Закаменай аймагай колхознигууд ба малажалай хүдэлмэрилэгшэд Сэлэнгын аймагай Маленковой нэрэмжэтэ колхозой гэшүүдэй жэшээгээр артельнэ ажахыгаа саашадань хүгжөөхэ гэжэ шиидхэһэн, ехэхэн уялгануудые абаһан байгаа. Аймагай зарим түрүү колхозникууд ба малшад абаһан уялгануудаа амжалтатайгаар дүүргэжэ байна. Жэшээлхэдэ, Улэгшэнэй сомоной «1-ое Мая» колхозой һаалишан нүхэр Дондукова байгша оной 10 һарын турша соо өөрынгөө даабан үнеэн бүриһөө 850 литр һү һааһан байха юм. Ворошиловай нэрэмжэтэ колхозой һаалишан Соктоева, «Коммунизм» колхозой һаалишан Гомбоева, Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой һаалишан Гырылова болон бусад үнеэн бүриһөө 760 литр һү һаагаа. Молотовой нэрэмжэтэ колхозой адуушан Батуев, Кагановичын нэрэмжэтэ колхозой адуушан Цыренов, Калининай нэрэмжэтэ колхозой адуушан Тапхаев гэгшэд 100 гүүн бүриһөө 90—100 унага абажа, бүрин бүтэнөөр түлжүүлээ. Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой гахайшан Е. Максимов байгша оной 9 һарын турша соо өөрынгөө даабан 10 эхэ гахайһаа 172 поршоохо абажа, хорологүйгөөр түлжүүлжэ байна.

Маленковой нэрэмжэтэ колхозой нүхэр Бандеевэй хүтэлбэридэг овощной бригада 3,5 гектар дээрэһээ га бүриһөө 310 центнер капуста хуряаһан байха юм.

Малай ашаг шэмые дээшэлүүлхэ ба овощной культурануудай үндэр ургаса хуряаха бүхы арга боломжонууд бии гэжэ эдэ бүхы жэшээнүүд харуулна. Имагтал түрүүшүүлэй дүй дүршэлые олонийтэ колхозникуудай дунда үргэнөөр дэлгэрүүлхэ хэрэгтэй. КПСС-эй ЦК-гэй сентябрьска Пленум болбол хүдөө ажахын пропагандые эмхидхэлгэдэ ехэхэн дутагдалнуудай бии байһые элирүүлээд, энэ шухала хүдэлмэрие эрид һайжаруулхые эрилэн байна. Теэд хүдөө ажахын пропагандые һайжаруулха тухай партиин ЦК-гэй Пленумэй заабарие дүүргэхын түлөө Закаменай аймагта ямаршье хүдэлмэри хэгдэнэгүй. Закаменай МТС агротехническэ ба зоотехническэ шэнэ прогрессивнэ арга методуудые согсолхо ба дэлгэрүүлхэ талаар хүдөө ажахын мэргэжэлтэдэй семинарнууд болон зүблөөнүүдые хэнэгүй. Дүй дүршэлөө андалдалгаар колхозуудай түрүүлэгшэнэр, таряанажалай, огородно бригадануудай бригадирнууд ба фермэнүүдые даагшадтай семинарнууд болон зүблөөнүүд мүн лэ эмхидхэгдэнэгүй. Хүдөө ажахын пропаганда аймаг дотор орхигдошонхой гэхэдэ болохо. МТС-эй мэргэжэлтэд наукын ба түрүү дүй дүршэлэй туйлалтануудые дэлгэрүүлхын тула колхозникуудта лекци болон элидхэлнүүдые уншанагүй. Тэрэшэлэн Мыло-Бортойн зооветучастогай ветфельдшер Гончаров, Шара-Азаргын зооветучастогай ветфельдшер Банзаракцаев, зоотехник Туртанова болон бусад участково мэргэжэлтэд түрүү дүй дүршэл дэлгэрүүлхэ талаар мүн лэ юушье хэдэггүй. Теэд аймаг дотор хүдөө ажахын түрүүшүүл үгы гэхын аргагүй. Тиимэ түрүү хүнүүдэй бии байһан тухай дээрэ хэлэгдэһэн баримтануудшье харуулна.

Б. Доржиев.

Үгэеэ үнэн хэрэг дээрэ дүүргэнэ

Бичурын аймагай Молотовой нэрэмжэтэ томодхогдоһон колхозой һүнэй-товарна фермын малшад хүдөө ажахын түрүүшүүлэй республиканска зүблөөндэ хабаадагшадай хандалгада харюу болгон, малайнгаа тоо толгойе олошоруулхын ба ашаг шэмыень дээшэлүүлхын түлөө социалистическэ мурысөөндэ эдэбхитэйгээр оролсоо. Тэдэнэр хүршэ һууһан Ждановай нэрэмжэтэ колхозой малшадые мурысөөндэ уриха зуураа эбэртэ бодо малайнгаа һүрэг соо үнеэдэй тоо 1954 ондо 45 процентдэ, 1955 ондо—50 процентдэ хүргэхэ, үнеэн бүриһөө ерэхэ жэлдэ 1400 литр һү һааха, тэрэ тоодо № 2 МТФ үнеэн бүриһөө ерэхэ жэлдэ 1500 литр, 1955 ондо—1700 литр һү һааха ба 1954 ондо бүхы тугалнуудайнгаа 70 процентые түлигдэдэггүй байра соо түлжүүлхэ гэһэн уялга абаһан байгаа.

Тиин тус колхозой гэшүүд малайнгаа байрануудые үбэлжэлгэдэ һайнаар бэлэдхэхын, фермынгээ дэргэдэ хүсэд хүрэхэ тэжээлэй запас байгуулхын түлөө нилээд ехэ оролдолго гаргаһан байна. Мүнөө № 1, № 2 МТФ-нүүдтэ малайнь үбэлжэлгэ һайнаар үнгэргэгдэжэ байна. Малнууд дулаан ба сэбэр байрануудта байлгагдана, һайнаар буйлуулагдаһан элдэб янзын тэжээл эдинэ. Тэжээл буйлуулхын тула фермэнүүдтэ кормозапарнигууд, соломо хэршэдэг ба оройһо бутаргадаг машинанууд тодхогдонхой.

Һаалишад абаһан уялгаяа нэрэтэй түрэтэйгөөр дүүргэхын ба һү һаалгые зунайхиһаа доошонь оруулхагүйн түлөө оролдоно. Жэл соо 900 литр һү һааха түсэбтэй байһан аад, 11 һарын турша соо бүхы колхозоороо үнеэн бүриһөө 1150 литр һү һаагаа. Түрүү һаалишан Васса Коноваленкова үнеэн бүриһөө 1300 литр, һаалишад Анисья Васильева, Анна Смородникова, Надежда Васильева гэгшэд үнеэн бүриһөө 1200 литрһээ дээшэ һү һааһан байна.

Эндэхи малшад малаа һайнаар харууһалхын түлөө бүхы хүсөөрөө оролдохо зуураа, имагтал наукатай нигта барисаатайгаар хүдэлмэрилхэдөө ажалдаа һайн үрэ дүн туйлахабди гэжэ хэзээдэшье мартадаггүй. Понедельник ба пятница бүхэндэ малшад хүдэлмэриһөө таһарангүйгөөр гурбан жэлэй зоотехническэ курсын занятида ябажа, малаа яажа зүбөөр эдеэлүүлхэ ба харууһалха заабаритай танилсана. Энэ курсые Окино-Ключевскойн МТС-эй зоотехник нүхэр Десятова хүтэлбэрилжэ, занятинуудые таһалдалгүй үнгэргэнэ. Һуралсалай жэлэй эхилһэнһээ хойшо энэ курсынхид КПСС-эй ЦК-гэй сентябрьска Пленумэй тогтоолые, мүн элдэб тэжээлнүүдэй состав ба тэдэниие малда эдюулхэ гуримые шудалаа.

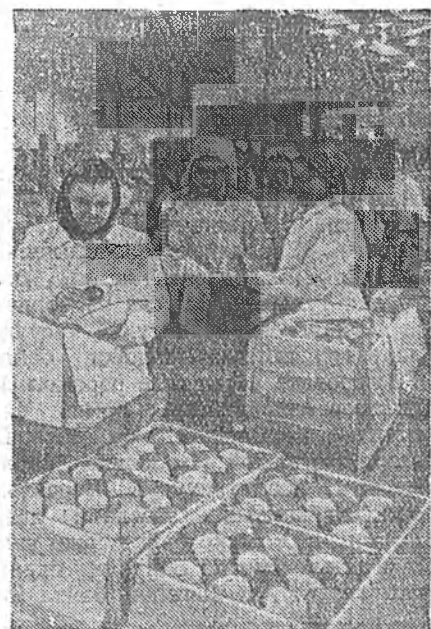
Малай үбэлжэлгэдэ бэлэдхэхэ зуураа эндэхид тугалнуудые түлигдэдэггүй байра соо түлжүүлхын тула хэдэн клеткэнүүдые түхеэрһэн байгаа. Зоотехник нүхэр Десятова теоретическэ занятинуудаа практикатай холбон, тугалнуудые түлигдэдэггүй байра соо яажа түлжүүлхэб, үнеэдые яажа зүбөөр эдеэлүүлхэ ба һаахаб гэжэ бодотоор заажа үгэдэг.

Нүхэд И. Коноваленков, П. Качерин гэгшэдэй даадаг эдэ хоёр фермэнүүдтэ үнеэд түрэжэ эхилбэ. Мүнөө 10 гаран тугал абгаа. Тэдэнэр барандаа түлигдэдэггүй байра соо түлжүүлэгдэжэ байна. Түрэһэн үнеэдтэ зооветмэргэжэлтэдтэй хамта табиһан тэжээлэй рационой ёһоор шэмэтэ ба концентрированнэ тэжээл эдюулэгдэнэ.

Молотовой нэрэмжэтэ колхозой МТФ-дэ тугалнуудые түлигдэдэггүй байрада ба эхэһээнь таһалан түлжүүлхэ арга амжалтатайгаар хэрэглэгдэнэ гэжэ дуулаһан Харланай сельсоведэй Кировэй нэрэмжэтэ колхозой һаалишад эндэ ерэжэ, хүдэлмэритэйнь танилсаһан байна.

Молотовой нэрэмжэтэ колхозой һаалишад тугалнуудые эхэһээнь таһалан, түлигдэдэггүй байра соо түлжүүлхэ шэнэ арга хэрэглэһэнэй ба үнеэдые зүбөөр эдеэлүүлэн һаадаг байһанай ашаар үнеэдэйнгээ һү үгэлгые доошолуулаагүй, мүнөө үнеэн бүхэниинь сүүдхэдөө 8 литр хүрэтэр һү үгэжэ байна.

М. Фалилеев.

Аджарска АССР. Чаквинска багсалан хайрсагладаг завод хэдэн вагон цитрусовэ үрэ жэмэсүүдые Москва ба Советскэ Союзай бусад городуудта үдэр бури эльгээнэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: лимон хайрсаглалга. Паала талаһань халааһайнгаа нормые нэгэ хахад—хоёр дахин дүүргэдэг хүдэлмэрилэгшэ А. Крючкова ажаллажа байна. **ТАСС-эй фотохронико.**

Бурят-монгол дуунуудтай пластинкануудые гаргаха

(Редакцида ерэһэн бэшэг)

Уранһайханай самодеятельностиин программын горьтой хубиинь дуунууд эзэлдэг. Теэд, хүдөө нютагуудта бурят-монгол дуунуудые дуулаха гэхэдэ тэдэнэй аялганууд олон янзын, заримдаа ондоо болгогдоһон байдаг. Бурят-монгол дуунуудай аялгануудые зүбөөр ойлгожо дуулаха хэрэгтэ хүдөөгэй ажалшадта патефон ехэ туһа үзүүлнэ. Хүдөө нютагуудта патефонуудай олон байбашье, бурят-монгол дуунуудтай пластинканууд тон үсөөн, шэнэ дуунуудтай огто байхагүй.

Бурят-монгол арад барагдашагүй олон дуунуудтай, тэдэнэй аялгануудые нютаг нютагта өөһэдынхеэрээ дууладаг заншалтай. Һайнаар зохёогдоһон, зүбөөр дуулагдадаг дуунууд манай ажал хүдэлмэридэшье туһалдаг, хүнүүдые сэнгүүлдэг юм.

Бурят-монгол дуунуудтай пластинкануудые гаргаха, тэдэниие хүдөө нютагуудта тарааха хэрэг эмхидхэгдэнэгүй. Тиимэһээ аймпотребсоюзай магазинуудта пластинканууд худалдаанда байдаггүй. Жэшээлхэдэ, Закаменай аймагай магазинуудта тиимэ пластинканууд оройдоо үгы юм.

Д. Шагдуров,
Шара-Азаргын эхин һургуулиин һургагша.

„БУРЯТ-МОНГОЛОЙ ҮНЭНДЭ“ БЭШЭҺЭНЭЙ ҺҮҮЛЭЭР

„Хүдэлмэридэнь эрид хубилалта хэрэгтэй“

Иимэ гаршагтайгаар манай газетын декабриин 2-ой номерто толилогдоһон статья соо Яруунын аймагай промкомбинат хангалтагүйгөөр хүдэлмэрилнэ гэжэ хэлэгдэһэн юм.

Статья соо заагдаһан дутагдалнууд шалгалтаар элирүүлэгдэбэ гэжэ манай редакцида БМАССР-эй Нютагай ба түлишын промышленностиин министрын орлогшо нүхэр Макаров мэдээсэбэ. Дурсагдаһан промкомбинадай хүдэлмэриие һайжаруулха талаар тус министерствын зүгһөө зохихо хэмжээнүүд абтаа. 1954 оной түрүүшын хахад жэл соо промкомбинадта хирпиисэ сохихо агрегат нефтедвигательтэйгээр эльгээгдэхэ юм.

Малаа хүйтэн, уйтан байра соо байлгана

Мүнөө үбэлэй шанга хүйтэн ерэжэ, малай үбэлжэлгын эгээл харюусалгатай үе болобо. Малайнгаа үбэлжэлгэдэ эртээнһээ һаналаа табяагүй, үбэлэй хүйтэнэй ерэхэдэ огто бэлэдхэлгүй һуужа байһан Иволгын аймагай Саянтын сомоной Хрущёвой нэрэмжэтэ колхозойхидто бүришье бэрхэтэй байдал тохёолдоо. Энэ колхозой хахад зарим малынь зэргэлээд байһан Заводской сельсоведэй газар дээрэ байдаг юм. Теэд эндэ үбэлжэхэ мал эртэ байхада дулаан байраар, дэбисхэр хэхэ соломо, аргалаар хангагдаагүй байгаа. Энэ ушарһаа мүнөө ниитын мал дулаалагдаагүй, уйтан, дэбисхэргүй хоёр багахан байранууд соо, дороһоо сэбдэг хүйтэн газар дээрэ хашалдажа байна. Тэдэнэй зариманиинь мүнөө үбэлэй хүйтэндэ газаа хоножо байдаг. Мал даараха хоноод үбдэнэ, хүсэ шадалаа эли бодо гээнэ. Малай фермэнүүд дээгүүр иимэ жэгшүүритэ, саашадаа тэсэжэ боломоор бэшэ ябадалнуудай гаража байхада, Хрущёвой нэрэмжэтэ колхозой түрүүлэгшэ нүхэр Михалев, партийна организациин секретарь нүхэр Козулин гэгшэд һанаа амараар, ниитынгээ малай үбэлжэлгэдэ хайша хэрэгээр хандажа байна. Тэрээнһээ гадна, энэ фермэ дээрэ 70 гаран толгой һаяар тугаллаха үнеэд бии. Тэдэнэр иимэ байдалда байхадаа тугал хаяжа, эрэмдэг муу тугалнуудые түрэжэ болохо байна. Харууһа, эдеэлүүлгэ муутай байһан үнеэд тугаллаад, удаан саг соо һү багаар үгэдэг ха юм.

Эндэ мал харууһалха, эдеэлүүлхэ хүдэлмэри муугаар эмхидхэгдэнхэй. Нэгэ толгой малда эндэ оройдоо 2—4 килограмм үбһэн үгтэнэ. Мүнөө муугаар эдеэлүүлэгдэжэ байһан мал хохи хабар болоходо олоороо гарзалжа болохо байна.

Малшадай хүдэлмэриие зүбөөр эмхидхэхэ, тэдэндэ ажалай, ажаһуудалай зохид һайн услови байгуулха шухала хэрэгтэ колхозой правлени болон партийна организаци һаналаа табинагүй. Малшадай дунда культурно-гэгээрэлэй ба агитационно-ойлгууламжын хүдэлмэри ябуулагданагүй. Хүдөө ажахые хүгжөөхэ тушаа партиин ЦК-гэй сентябрьска Пленумэй тогтоолые, тэрээнһээ хойшо парти, правительствын гаргаһан хэдэ хэдэн шиидхэбэринүүд болон тогтоолнуудые малшадай дунда үргэнөөр ойлгуулха талаар хүдэлмэри ябуулагданагүй.

С. Аркадьев.

КИНО

„Эдир зүрхэтэн“

Энэ жэлдэ манай республикын кинотеатрнуудай экранууд дээрэ хэдэн венгерскэ фильмнүүд харуулагдаһан байна. Тэдэнэй дунда уранһайханай үнгэтэ фильм «Ярмарка дээрэ болоһон ушар», «Нэгэ универмагта», «Шуурган», «Стадион дээрэхи шэнэ хүнүүд» гэһэн картинанууд манай республикын харагшадта ехэтэ һайшаагдажа, үндэр сэгнэлтэдэ хүртэһэн байна.

Эдэ фильмнүүд дотор социализм байгуулжа байгаа шэнэ хүнүүдэй ажал хүдэлмэри харуулагдана.

Сүлөөтэ, жаргалта ажалаа хэжэ байһан хүнүүд — хүдэлмэришэд, таряашад, интеллигенци венгерскэ кинофильмнүүдэй гол геройнууд болоно.

Мүнөө һүүлэй үедэ республикымнай кинотеатрнуудай экранууд дээрэ харуулагдажа байгаа «Эдир зүрхэтэн» гэжэ уранһайханай фильм дотор демократическа Венгриин шэнэ хүнүүд, залуушуул харуулагдана.

Һураха, ажаллаха дүүрэн эрхэ сүлөөтэй болоһон залуу хүбүүд, басагадай ремесленнэ училищида һуража, орёо нарин станогуудые шудалжа, шэнэ хүдэлмэришэд-кадрнуудай ургажа байһые харанабди.

Сценариин автор Петер Бечо энэ, тиимэ орёо бэшэ сюжедтэй, фильм дотор урган хүмүүжэжэ байгаа залуу үетэниие һайнаар харуулжа шадаа.

Фильмын главна герой, училищиин һурагша Янош Дани практика дээрээ һайнаар ажалладаг байбашье, теориие сэгнэнэгүй. Тиигэжэ тэрэ ехэ алдуу хэнэ. Детальнуудые түргэнөөр хэхэ гэжэ шиидээд, өөрынгөө станогтохи нэгэ резецын орондо дүрбэн резец тодхоно. Теори мэдэхэгүй дээрэһээ Янош буруугаар бодомжолжо, станогоо эбдэжэрхинэ. Нүхэдынь Яношые хатуугаар шүүмжэлнэ. Урданай кадрова хүдэлмэришэн, Яношын эсэгэ Шандор Дани өөрынгөө бага наһанай хүндэ хүшэр хүдэлмэри тухайда, мүнөө наһатай болоһон хойноо һураха баатай болоһон тухайгаа хэлэжэ, хүбүүндээ ойлгуулна.

Фильмын нүгөөдэ герой —деревнидэ һаалишанаар ажаллажа байһанаа училищида һурахаяа ерэһэн Кати Сивеш түрүүшээр ехэ ядалдана.

Янош Катида туһалхаб гэжэ үгэеэ үгэһэн аад, станогоо нарижуулан һайжаруулха гэжэ бодомжолһон дээрэһээ тэрээндэ ямаршье туһаламжа үзүүлнэгүй. Энээнһээ боложо, эдэ хоёрой хоорондохи инагай дуран бага зэргэ һуларна. Гэбэшье, бусад нүхэдэйнгөө туһаламжаар Кати эрхим һурагшадай нэгэн болоно. Тиихэтээ хамта тэрэ хадаа Яношын хэрэгэй түлөө мүн лэ һанаагаа зобоно.

Янош алдуугаа мэдэржэ, бүхы предмедүүдээрээ эрхим сэгнэлтэнүүдые абадаг болобо. Мүн станогоо һайжаруулха гэһэн өөрынгөө һаналые гансаараа бэшэ, харин нүхэдтэеэ хамта бэелүүлнэ.

Училищиин хүтэлбэрилэгшэд һурагшадай һайнаар һураһанайнь түлөө экскурси эмхидхэнэ. Теплоходто һуужа, Дунай мүрэн дээгүүр сэнгэжэ ябаһан хүхюутэй зугаатай олон тоото залуушуулай дунда Янош Кати хоёрой дахин хани нүхэд болоод ябахые харанабди.

Янош Дани, Кати Сивеш гэгшэдэй ролиие наадаһан артистнууд И. Шоош, Т. Фельди гэгшэд залуу киноартистнууд юм. Нилээд олон фильмнүүдые табиһан шадамар бэрхэ режиссер Мартон Келетиин эрхимээр ажаллаһанай ба тэдэндэ туһалһанай ашаар фильмын гол рольнууд һайнаар наадагдаһан байна.

Энэ фильм хадаа кинокомеди юм. Артист Латабар нилээд олон кинокомедидэ наадаһанаараа манай республикын кино харагшадта танил болонхой. Өөрынгөө рольнуудые энэ артист тон зүбөөр гүйсэдхэдэг, һайнаар наададаг байна. Гэбэшье, энэ фильмдэ тэрэ зарим газартань өөрынгөө ролиие үлүүсэ гаратар наадана гэжэ һанамаар.

Заводой үбгэн мастер Куцоги залуушуулые һургаха хэрэгтэ тон ехэ анхаралаа хандуулна. «Һайн хүдэлмэришэн болохын тулада һураха хэрэгтэй, эрдэмгүйгөөр юуншье бүтэхэгүй» —гэжэ тэрэ үхибүүдтэ хэлэнэ. Куцогиин ролиие артист Э. Семети тон зүбөөр наадана. Училищиие дүүргэһэн һурагшадай баяр ёһололой суглаан дээрэ хэлэһэн тэрэнэй монолог сэдьхэл хүдэлгэмөөр.

Мүн фильм соохи бусад рольнуудшье муу бэшээр гүйсэдхэгдэнэ.

Энэ фильмые манай советскэ залуушуул һонирхолтойгоор хаража байна.

В. Лубсанов.

Жаргаланта тосхоной музейдэ

Тосхоной ангуушад Тогочи Данзанов, Балжи Батуев гэгшэд нэгэтэ ой тайгаһаа баабгайн гүлгэдые барижа асарһан юм. Тэдэнэрэйнь нэгэниинь үни болонгүй үхэшөө. Тиихэдэнь тэрээнэйнгээ арһые гамтайгаар үбшэжэ абаад, колхозой музейдэ табиха гэжэ шиидэһэн байгаа. Тэрэ гэһэнһээ хойшо Сэлэнгын аймагай Тельманэй нэрэмжэтэ колхоздо хизаар ороноо шэнжэлхэ музей байгуулагдаһан юм. Энэ музей мүнөө гурбан ехэ комнато эзэлнэ. Тэндэнь Байгал шадархи ан амитад болон ашагта малтамалнууд элбэгээр табяатай. Тэндэ Баргажанай тайгын булган, халтар хара үнэгэн гэхэ мэтэ үнэтэ ангуудай мануулинууд бии. Байгал шадарай ба Дауриин тала губинуудаар байрладаг тарбагануудые, Сибириин уһа нуурнуудаар байрладаг элдэб загаһадые, ой тайгада байрладаг элдэб ангууд болон шубуудай мануулинуудые эндэ хаража болохо.

Музейн түүхын-революционно таһаг нилээд һонирхолтой. Энэ таһагай экспонадууд Жаргаланта тосхоной ажалшадай урданай түүхые хүнүүдтэ эли тодоор хөөрэжэ үгэнэ. Уранзурааша И. Аржиковай тоһон шэрээр зураһан зурагууд революциин урда тээхи бурядуудай байдалые зүбөөр харуулна. Тэдэ зурагуудай нэгэндэ удаадахи картина харанабди: багахан һээы гэр. Тэрээн соохи һалан муухай байдал. Гэрэйнь газаа һандархай тэргэ. Зобожо тулиһан бурят һамган һогтуу нүхэрөө гэртээ оруулхые оролдоно.

Ажал хэдэг зэр зэмсэгүүд, гэр соохи элдэб хэрэгсэлнүүд: модон борной, арһа элдэдэг талхи, эмээл, үлгы, сахюур шулуун, хутага гэхэ мэтэ музей соо табяатай.

Музей соо орогшод урдын байдалые харуулһан таһалгаһаа гаража, ондоо шэнэ таһалгада ороно. «Үбэлэй ордондо добтолго» гэһэн зурагые зал соо орогшод һонирхон харана. Крейсер «Аврорын» абяан бурядай тосхондошье дуулдаһан байгаа. Тэрэ гэһэнһээ хойшо Бурят-Монголой ажалшад хаанта Россин дарлагданги бүхы арадуудтал адли эрхэ сүлөөтэй болоһон юм. Россин арадуудта шэнэ саг үеые нээһэн түүхэтэ документые гоёор хүбөөлэгдэһэн шэл рама соо харанабди. Энэнь—«Россин арадуудай эрхэ тухай декларации». Тэрээндэ В. И. Ленин, И. В. Сталин гэгшэд гараа табиһан юм. Бурят-Монголой түрүүшын революционернүүд Цыремпил Ранжуров, Мария Сахьянова гэгшэдэй портредүүд, американска интервентнүүдтэ эсэргүүсэн бодоһон партизануудта Байгалай үмэнэхи ажалшадай туһаламжа үзүүлжэ байһые харуулан зураһан уранзурааша Ц. Сампиловай зураг мүн лэ һонирхолтой.

Советскэ засагай жэлнүүдтэ Бурят-Монголой республикын һалбаран бадаралгые музей һайнаар харуулна. Тельманэй нэрэмжэтэ колхозой парторганизаци тосхонойнгоо ажабайдалые музей соогоо бүри һайнаар харуулха гэжэ оролдоһон байна. Тэрэ хадаа колхозойнгоо ажахын болон культурна ургалгые харуулхын түлөө элдэб диаграммануудые ехэ шадамараар зохёогоо. Хэрбээ жаргалантынхид 1929 ондо, колхозой анха тогтоод байхада 61 га таряа таридаг байгаа һаа, мүнөө 1843 га таридаг болоо гэжэ диаграмма харуулна. Энэнь 30 дахин ургаһан болоно. Хэрбээ 1930 ондо 2112 толгой элдэб түрэлэй мал тоологдожо байгаа һаа, мүнөө тэрэ тоонь таба дахин олошороо. Колхоз мүнөө жэшээтэ племенной фермэтэй юм. Революциин урда тээ тосхоной хүн зоной оройдоо 2 процентнь үзэг бэшэг мэдэхэ байгаа. Мүнөө эндэ үзэг бэшэг мэдэхэгүй хүн байхагүй.

Музей соонь колхозой электростанциин, радиоузелай, телефонно станциин македүүд бии. Жаргаланта тосхонойхид эдэ бүгэдые гансал колхозно байгуулалтын ашаар туйлаһан байна.

Жаргаланта тосхоной музейдэ хүнүүд хаана хаанаһаа ерэдэг. Сэлэнгын, Иволгын, мүн республикын бусадшье аймагуудһаа экскурсяар ерэһэн һургуулиин олон тоото һурагшадые, Галуута-Нуурай шахтёрнуудые, Зүүн-Сибириин түмэрзамшадые, республикын элдэб районуудһаа ерэһэн колхозни гууд болон бусадшье хүдэлмэрилэгшэдые эндэ хаража болохо.

Музейн дэбтэртэ Москвагай ба Ленинградай уранзохёолшод, уранзураашад, артистнууд болон журналистнуудай бэшэһэн һайшаалнууд бии. Музейдэ ерэһэн олон тоото хүнүүд юрын бурят колхозой туйлаһан амжалтатай танилсажа, ехэтэ һонирходог юм. Биологическа наукануудай доктор Поляков, мэдээжэ археолог, Сталинска шангай лауреат профессор А. П. Окладников болон бусад һонирхолтой үгэнүүдые дэбтэртэ бэшээ.

Советскэ засагай жэлнүүдтэ Жаргаланта тосхоной ажалшадай үнэхөөрөө жаргалта ажабайдалтай болоһые энэ музей эли тодоор харуулна.

И. Тугутов.

Колхоз бүхэн олон жэлэй ногоо ургуулха аргатай

Колхоз болон совхоз бүхэндэ тэжээлэй бата бэхи база байгуулаагүй һаа, ниитын малажалые амжалтатайгаар хүгжөөхын аргагүй гэжэ партиин ЦК-гэй сентябрьска Пленумэй тогтоол соо хэлэгдэнэ.

Ниитынгээ малда тэжээлэй база байгуулхын тулада манай совхозой коллектив 1949 онһоо эхилжэ ургаса муутай сабшалангай ба бэлшээриин газарнуудта үндэһэлиг бэшэ хяаг таридаг болонхой. 5 жэлэй туршада манай коллективэй хэһэн хүдэлмэри юу харуулнаб гэхэдэ, манай эндэ үндэһэлиг бэшэ хяаг ургуулжа, һайн ургаса яһала абажа болохоор байна.

Үндэһэлиг бэшэ хяаг хадаа хүйтэн халуунда тэсэмгэй, олон жэлэй залаата ногоон юм. Дабһалиг, болдог намагтай газарһаа бэшэ, ямаршье хүрьһэтэй газарта энэ ногоон ургадаг байна. Нэгэ гектарһаа тус ногооной 19—20 центнер ургаса, 2—3-дахи жэлдээ бүри ехэ ургаса абтадаг. Хоёр дахин уһалаад, энэ ногоое ургуулха агротехникые зүбөөр бэелүүлбэл, нэгэ зундаа хоёр сабшажа болохо. Сабшаһанай һүүлээр энэ хяаг түргэнөөр ургадаг, тиин намар орой болотор ургадаг, хабар бүхы ногоонһоо урид ургажа эхилдэг байна.

Иимэ хяагай үрэһэ абахын тулада тус культурые намарай гү, али хабарай культурануудтай, тэрэшэлэн зелёнко болохо овёстой холижо таридаг. Тиихэдэ эдэ культуранудай ургаса дээшэлдэг. Гектар бүхэндэ иимэ хяагай үрэһэ 20—22 килограмм тариха нормотой юм. Үрэһыень 3—4 сантиметр гүнзэгытэйгөөр тариха хэрэгтэй. Энэ культура тарижа эхилһэн колхозууд өөрын үрэһэтэй болохын тулада түрүүшын тарилгые һайн газарта хэхэ ёһотой.

Энэ хяагай колосложо байха үедэнь хуряажа абаха хэрэгтэй. Юуб гэхэдэ, колосложо байхадаа ногооной тэжээлэй шанар тон һайн байдаг юм. Үрэһэн болохо хяагые августын 3-дахи декадада, зүгөөр сентябриин түрүүшын декадаһаа оройтуулангүй хуряаха хэрэгтэй. Ургасыень гээлтэгүйгөөр абахын тулада энээниие комбайнаар хуряахада һайн.

Хүрьһыень зөөлэрүүлхын, унаһан үрэһыень хүрьһэндэнь оруулхын ба буртаг үбһэ үгы хэхын тулада хяагай узуурые хабар эртэ борнойлхо хэрэгтэй.

5 жэл соо манай совхозой коллектив тус культурын тарилгын талмайе 3185 гектар болотор ургэдхөө. Үнгэрэгшэ хабар ургаса багатай сабшалангай ба бэлшээриин газарта, мүн урдань хахалагдаһан 900 гектар газарта энэ хяаг таригдаа.

Түрүүшын 2 жэлэй туршада ондоо тээһээ асарһан үрэһөөр тарижа, багашаг ургаса абаа һэмди. Гектар бүхэнһөө 5—7 центнер үбһэ, 30—40 килограмм үрэһэ абаһан байгаабди. Саашадаа манай эндэхи сагай уларилда таараһан өөрын үрэһэтэй болоходоо бидэнэр энэ культурын һайн ургаса абадаг болообди. Энээниие иимэ жэшээнүүдһээ хаража болоно. 1952 ондо 1000 гектар газарһаа 11.185 центнер һайн шанартай үбһэн абтаа. 1953 ондо 1300 гектар газарһаа 17.800 центнер үбһэ хуряагаабди. Тиихэдэ хүдөөгэй сабшалангай га бүриһөө оройдоо 2—3 центнер үбһэн абтадаг байна. 1952 ондо үрэһэнэй 300 гектар газарһаа 371 центнер кондиционно үрэһэ, тиихэдэ 1953 ондо 320 гектарһаа 570 центнер үрэһэ, 1800 центнер соломо абаабди. Мүнөө республикын колхозууд болон совхозуудта 300 центнер үрэһэ худалдаха аргатайбди. Энэ хадаа 1500 гектарай тарилгада хүрэхэ байна.

Нэгэдэхи разрядай мастер, полевод Рыгдэн Доржиевай хүдэлмэрилдэг 2-дохи фермын Заба гэжэ участогай 70 гектар газарай га бүриһөө 19,5 центнер үбһэ, 30 гектар үрэһэнэй участогай га бүриһөө 326 центнер үрэһэ, 9 центнер соломо энэ жэлдэ абаабди. Энэ хяагай соломо шанарайнгаа талаар үбһэнһөө дутуу бэшэ юм.

Манай совхозой коллектив 1954 ондо иимэ хяагай тарилгын талмайе 5000 гектар болотор үргэдхэхэ байна. Ногоо тарилгаар манай совхозой коллектив түрүүшын бага зэргын хүдэлмэри хэжэ эхилээ гээшэ. Хэхэ юумэн үшөө ехэ байна. Үндэһэлиг бэшэ хяаг тарилгын агротехникые дээшэлүүлхэ, олон янзын ногоо таридаг болохо, жэшээнь, люцернэ болон бусад ногоо тариха ёһотойбди. Энэ хяагай үрэһэ бэлэдхэхын ба хадагалхын тулада тусгаар хранилищи ба һарабша бариха хэрэгтэй.

Манай совхозой коллектив ойрын хэдэн жэлэй туршада олон жэлэй ногооной тарилгын бүхы талмайн га бүриһөө 20—25 центнер үбһэ, 5—6 центнер үрэһэ абадаг болохо зорилготой байна.

А. Зайцев, агроном, Яруунын мяха-һүнэй совхозой директор.

УЛАСХООРОНДЫН ШЭНЖЭЛЭЛ

Үнгэрхэеэ байһан жэлэй зарим дүнгүүд тухай

Шэнэ жэл үшөө гараадүй байна. Бүгөөр ерээдүй тухай элдэб тухайлбаринуудые буржуазна хэблэл бэлдэжэ эхилээ. Энэ 1953 оной шэнэ жэлые угтахадаа капиталистическэ дэлхэй дээрэ элдэб уридшалан тухайлалгын хэгдэһэниие энээнтэй дашарамдуулан һануулха хэрэгтэй.

Жэшээлхэдэ, США-гэй худалдаа наймаанай министерство хадаа 1953 он бултанда «һайнаар наймаа аралжаа хэхэ баһа нэгэ жэл болохо» гэжэ тусхай элидхэл соогоо американецуудые найдуулһан байха юм. Американска марионеткэ Ли Сын Ман яаба хээбэшье тэрэ хадаа 1953 ондо Ялуцзян мүрэн хүрэхэб, тиимэһээ Корейскэ Арадай-Демократическа Республикые эзэлхэб гэжэ баталан хэлэдэг байһан юм. Баруун Германиин реваншист Аденауэр (мүн лэ американска марионеткэ) США-гэй президентдэ шэнэ жэлээр дашарамдуулан эльгээһэн бэшэг соогоо 1953 ондо «европейскэ арми», байгуулагдаха, тиигэжэ гитлеровскэ вермахтые һэргээлгэ бэелүүлэгдэхэ юм гэжэ батаар найдажа байһанаа мэдүүлһэн байгаа.

Эдэ «тухайлбаринуудһаа» уласхоорондын байдалые хурсадуулхын тулада «урид харагшадай» өөһэдэйнь эрмэлзэлгэнүүд элиржэ гарана.

Баримтанууд юу харуулнаб гэхэдэ, эдэ бүхы урид харалганууд ямаршье үндэһэгүй байшоо. Дайнай аюулые номнолгоор халхалан бэелүүлэгдэжэ байһан яаралтайгаар зэбсэглэлгэшье дүтэлэн ерэжэ байһан кризисһээ американска монополистнуудые аршалнагүй. Президентскэ үнгэрһэн һунгалтын үедэ демократическа партиһаа кандидат байһан Стивенсон хадаа Филадельфидэ декабриин 12-то үгэ хэлэхэдээ иигэжэ тэмдэглэхэ баатай болоо гэбэл: «үсэгэлдэр һайн юумые хүлеэжэ байгаа һаа, мүнөөдэр гэмшэлтэйгээр тэбэдэжэ байнабди... Кризисһээ үнэхөөрөөл айхаар болоо. Тэрэ хадаа фермернүүдэй ажахые дайраад байна...».

Энэ оной зунһаа эхилэн США-да промышленна үйлэдбэрилгэ һараһаа һарада хороогдожо, предприятинуудһаа хэдэн зуу мянган хүдэлмэришэд үйлсэнүүдтэ хаягдажал байна. Ажал хэрэгэй ябасын хэмжээн 1953 оной хабарһаа 6 процентээр унаһан байна гэжэ «Бизнес Уик» журнал мэдээсэнэ. Автомобильнуудые, хүдөө ажахын машинануудые, гэр дотор хэрэглэгдэхэ зүйлнүүдые үйлэдбэрилгэ, үнгэтэ металл малтан абалга, шэнэ барилга гэхэ мэтэ хороогдожол байна.

Правительственна мэдээнүүдые үндэһэ болгон «Юнайтед Стейтс Ньюс Энд Уорлд Рипорт» журнал хадаа «Эд бараанай запасай ехэ болошо байһан ябадал шэнэ һаад болоно» гэжэ тэмдэглэнэ. Заводуудта эдэ запасууд тон ехэ хэмжээндэ хүрөө гэбэл, 46 миллиард 400 миллион долларой болоо. Тиихэтэй хамта доторой рынок улам бүри бага болоно. Юуб гэхэдэ, национальна доходһоо ажалшадта хүртэдэг хубинь хэмжээлэшэгүй ехээр хорожо байна бшуу. Журналай мэдээнэй ёһоор, «Шууяанай» түлэг эхилһэн сагһаа хойшо Корейдэхи дайнай үедэ хүдэлмэришэд ба албахаагшадай жэлэй салин хүлһэн 1,6 миллиард доллароор хороһон байна. Кризистэ үнинэй дайрагдаһан фермернүүдэй доход бүри ехээр хороо. Эдэ доходуудынь 10 миллиард үлүүтэй доллар болоно. Тиихэтэй хамта энэ үе соо ажамидаран һуухын тулада хэрэглэгдэдэг зүйлнүүдэй үнэ сэн 15,2 процентээр ургаа, яаралтайгаар зэбсэглэлгэдэ зорюулагдадаг налогууд ехэ болоо. Хүдэлмэригүйшүүлэй арми улам олошорно. Багадхагдаһан хуулита мэдээнэй ёһоор гансахан ноябриин турша соо хүдэлмэригүйшүүлэй тоо 300 мянган хүнөөр олон болоо.

Экономическа бэрхэшээлнүүдтэ дайрагдажа дэлхэйн бусад капиталистическэ оронууд ехэ түгшүүрилдэ оронхой. Тэдэнэй арадууд юумэнэй сэнгэй ехэ болоһон дээрэһээ хүдэлмэригүйдэлгэһөө, мүлжэлгын шангадалгаһаа зобожо тулижа байдаг. Англида дайнай урда тээхи үеынхидэ орходоо налог 5 дахин ехэ болоо, эдеэ хоолой зүйлнүүдэй сэнгүүд имагтал һүүлэй хоёр жэл соо 25—50 ба дээшэшье процентээр хүндэрһэн байна. Италида Рим шадар хэдэн мянган хүн зон нүхэ һүбэ соогуур ядаран ажаһууна.

Эдэ бүгэдэтэй ажалшад эбсэхые хүсэнэгүй. 1953 оной турша соо гансахан США-да 5100 забастовко болоо. Жэшээлхэдэ, «Ниитэ экономическа уналгын шэнжэ тэмдэгүүдэй аюултай дашарамдуулан, тэрэшэлэн мүнөөнэй экономическа кризистэ эсэргүүсэн тэмсэлдэ бэлэдхэхэ зорилгоор ябуулгын программа тэрэ баталан абаа гэжэ металлорудна промышленностиин горнягуудай ба хайлуулагшадай дулдыданги бэшэ профсоюзуудай гүйсэдком хэблэлдэ һаяхан дамжуулжа үгэһэн тусхай мэдүүлгэ соогоо мэдээсэһэн байна.

Иимэ эрхэ байдалай тохёолдоод байхада, «дүү ханинарта» бүри ехээр баалалта США-гэй хэхые американска монополинууд эринэ. США-гэй худалдаа наймаанай ба тарифна политикые хаража үзэхэдөө хамагай түрүүн США-гэй өөрынь «эрилтэ хэрэглэлгые» хараадаа абаха шухала гэжэ ноохоной промышленностиин предприятинуудай эзэдэй ассоциаци мэнэ һаяхан мэдүүлээ. Орондоо өөһэдынгөө «союзнигуудай» эд бараа оруулхагүйн тулада тарифна хаалтые бүри ехээр бэхижүүлхые американска хэрэгэй хүнүүд эринэ. Гэхэтэй хамта союзнигуудынь «туһаламжын орондо наймаа хэхэ» гэһэн лозунгые табяад дурсагдаһан һаад хаалтыень һуладхахые оролдожо байһаниинь мэдээжэ, юуб гэхэдэ, тэдэнэр долларово дефицитһээ уламжалан түгшүүрилдэ ороһон байна бшуу.

Мүнөө бүхы мэдээнүүд дээрэһээ хаража үзэхэдэ энэ зүрилдөөтэ тэмсэл улам улам бүри хурсадаха байна. Гадаадын хэблэлэй мэдээсэлнүүдэй ёһоор нацануудай британска хани нэгэдэлэй экономическа конференци 1954 оной январьда Сиднейдэ зарлагдаха байна. «Конференци дээрэ зүбшэн хэлсэгдэхэ гол асуудал хадаа дэлхэйн бусад оронуудай байдалда нүлөөлхэ байһан США-дахи кризисэй хойшолонгуудые зайсуулха түсэбые хаража үзэлгэ... конференциин зүбшэн хэлсэхэ гол асуудал болохо юм гэжэ Уайт-Холл (английска правительствын резиденци) мэдээсээ гэжэ «Скотсмен» журнал энээн тушаа бэшэнэ.

1953 ондо «һалбаран бадаралга» болохо тухай буржуазна урид харагшадай хэлэһэн үгэнүүдэй буруу байһаниинь ажабайдал дээрэһээ харагдана. Тиихэдэ ондоо юумэ тухай таамагшалан хэлэһэн үгэнүүдэйнь хуби заяан мэдээжэ байна.

Ли Сын Ман, США-гэй ба тэрэнэй союзнигуулай бронированна дивизинүүд жэлэй урда тээ байһан лэ газарнуудтаа үлөө. Корейскэ Арадай-Демократическа Республика, тэрэнэй арад жадануудаа алха ба плугуудаар һэлгээд, американска агрессорнүүдэй һандаргаһан городууд ба тосхонуудые тон ехэ дэбжэлтэтэйгээр һэргээн бодхоожо байна.

Буржуазна «урид харагшадай» таамаг үгэнүүдые хэлэбэшье 1953 ондо эб найрамдалай хүсэнүүд ехэ амжалта туйлаа. Зүгөөр энэ хадаа дай үүдхэхые оролдодог хүсэнүүд илагдаа, ябуулга хэхэеэ болёо гэһэн удхатай бэшэ юм.

1953 ондо эб найрамдалай хүсэнүүд горьтойгоор бэхижээ, юуб гэхэдэ, дэлхэйн бүмбэрсэг дээрэхи эб найрамдалай ба демократиин түшэг тулгуури — социализмын лагерь бүри ехэ амжалтануудые туйлаа. Хэрбээ капиталай оронуудта—кризисэй ойротожо, үйлэдбэрилгын унажа гү, али дэбжэхээ болижо, олониитэ арадай хүдэлмэригүйдэлгын ба үгырэлгын ургажа байхада, социализмын лагерьта—экономико ба культура шэнэ хүсэтэйгөөр хүгжэжэ байна. Советскэ Союзда, арадай Хитадта, арадай демократиин бүхы оронуудта 1953 ондо промышленностиие, хүдөө ажахыешье хүгжөөлгэдэ ехэ илалтанууд туйлагдаа. Социалистическэ лагериин оронууд бүхэндэ ажалшадта хэрэгтэй эдеэ хоолой ба промышленна эд товар элбэг дэлбэг болгохо талаар бэелүүлэгдэһэн хэмжээ-ябуулганууд онсо удхашанартай байна.

Үнгэрхэеэ байһан жэлэй зарим дүнгүүд иимэл даа.

Францидахи президентскэ һунгалта

Францидахи президентскэ һунгалта декабриин 23-да дүүрээ. Французска конституциин ёһоор парламентын хоёр палатануудай—национальна суглаанай (618 депутадтай) ба республикын Соведэй (315 советнигүүдтэй) хамтын суглаагаар президентын һунгагдадагынь мэдээжэ. Голосованиин 13-дахи турта республикын Соведэй гэшүүн, тэрэнэй вице түрүүлэгшэ Рене Коти Франциин президентээр һунгагдаа.

Һунгалтын ябаса ба дүн тухай шэнжэлэл хэхэ зуураа, һунгалтада хабаадаһан кандидадуудай тоогой иимэ олон байһан ба тэрэнэй удаан саг соо үргэлжэлһэн ябадал Франциин түүхэдэ үзэгдөөгүй юм гэжэ дэлхэйн хэблэл тэмдэглэнэ. Үнэндөөшье энэ һунгалта 7 үдэр соо үргэлжэлөө. Голосованиин 12 турһаа ямаршье үрэ гараагүй. Юуб гэхэдэ, кандидадуудай нэгэниинь шье голосуудай олонхиие абажа шадаагүй. Имагтал 13-дахи турта «дулдыданги бэшэ республиканецуудай» группын кандидат Р. Коти 477 голос (энэ турта 871 бюллетень үнэнтэ гэжэ мэдэрэгдэһэн байгаа) абаа.

Эдэ бүгэдэ юугээр тайлбарилагданаб?

Орон доторхи политическэ оршон байдалай орёо бэрхэ, элдэб партинуудай хоорондохи тэмсэлэй хурса байһан ябадал президентскэ һунгалтада нүлөөлөө гэжэ элдэб бүхы шэглэлэй французска газетэнүүд бэшэнэ. «Европейскэ оборонительна нэгэдэл» («Европейскэ арми») байгуулха тухай—парижска ба боннско сэрэгэй договорнууд тухай асуудалаар гол тэмсэл болоһон байна. Гитлеровскэ вермахтые һэргээхэ зорилгоор «европейскэ арми» байгуулхые хүсэгшэдэй ба тэрээндэ эсэргүүсэгшэдэй хоорондо парламентын палатануудай Версальда болоһон хамтын заседани дээрэ арсалдаан боложо байна гэжэ үшөө һунгалтын эхилжэ байхада парижска газетэнүүд бэшэһэн байха юм.

«Европейскэ армиие» байгуулхые үлэмжэ ехээр хүсэдэг Франциин гадаадын хэрэгүүдэй министр Жорж Бидо президентын тушаалда өөрынгөө кандидатуры табиһан аад, голосованиин хоёрдохи турай һүүлээр өөрынгөө кандидатуры болюулха баатай болоһон байна. Юуб гэхэдэ, тэрэ урагшагүйдөө. Радикалнуудай кандидат Ивон Дельбос баһал иигэжэ урагшагүйдэбэ гэжэ газетэнүүд тэмдэглэнэ. «Европейскэ арми» байгуулха түсэбые хизаарлашагүйгөөр һайшаадаг, американска талые баридаг байһан дээрэһээ Дельбос урагшагүйдөө» гэжэ тэрээн тухай «Либерасьон» газетэ бэшэһэн байха юм.

Арбадахи турай дүүрэтэр Франциин мүнөөнэй премьер-министр Ланьелиин кандидатура баллотировалагдаһан байгаа. Гэбэшье, тэрэ хадаа илалта туйлаагүй, голосованиин 11-дэхи турай урда тээ өөрынгөө кандидатуры болюулха баатай болоһон байна. «Бермудска зүблөөндэ хабаадагша Ланьель хэршье оролдолго гаргаа һаа, һунгагдабагүй» гэжэ бэшэхэ зуураа Ланьелиин урагшагүйдэһэн ябадал «европейскэ арми» байгуулхые оролдогшодто бэрхэшээлнүүдэй тохёолдодог байһые гэршэлнэ гэжэ энээн тушаа «Юманите» газетэ онсо тэмдэглэнэ.

Франциин социалистическэ парти дотор «европейскэ арми» байгуулха тушаа асуудалаар ехэ арсалдаан гарадаг байһаниинь мэдээжэ. Энэ партиин хүтэлбэрилэгшэ Ги Молле «европейскэ армиие» байгуулха ёһотойбди гэжэ хэлэдэг байха юм. Тиимэһээ социалистнууд тэрэниие өөрынгөө кандидадаар дэбжүүлээгүй, харин партиин нүгөөдэ хүтэлбэрилэгшэдэй нэгэн Нежлениие дэбжүүлһэн байгаа. Тэрэ хадаа парижска ба боннско сэрэгэй договорнуудые нэгэтэбэшэ буруушаан үгэ хэлэдэг байһан юм.

Президентскэ һунгалтада Франциин коммунистическэ партиин ямар хараа бодол баримталһые, тэрэнэй парламентска группын соносхоһон коммюнике элеэр харуулна. Тэрээн соонь иигэжэ хэлэгдэнэ: «Европейскэ оборонительна нэгэдэлые» байгуулха ябадалые буруушаадаг байһанаа үнэхөөр харуулһан ба өөрынгөө кандидатуры тойруулан парламентын хоёр палатануудай гэшүүдэй олонхиие нэгэдүүлжэ шадаха республиканска ямаршье ажал-ябуулагшын түлөө голосовалхаар коммунистнууд бэлэн байна».

Голосованиин нэгэдэхи турта өөрынгөө кандидат Марсель Кашинай түлөө коммунистнуудай голосовалһаниинь мэдээжэ Нэгэдэхи турай һүүлээр тэдэнэр өөрынгөө кандидатуры болюулжа, Нежленэй түлөө голосовалжа ороһон байна.

Һунгалта дүүрээ. Французска гүрэниие толгойлогшоор Р. Коти һунгагдаба.

Һунгалтын дүнгүүдтэ сэгнэлтэ үгэхэ зуураа «Юманите» газетэ иигэжэ бэшэнэ: «Версальска һунгалта хадаа мүнөөнэй түүхын шата болоно. «Европейскэ арми» гэдэгые байгуулхые буруушаадаг хүсэтэ хүдэлөөнэй бүхы орон дотор улам ехэдэжэ байһан арсашагүй политическэ оршон байдал эдэ һунгалта дээрэ элеэр харагдаба. Энэ буруушаалгын хүдэлөөн хадаа ангиин интересүүдые нацын интересүүдэй дээдэ тээ табидаг ябадал дээрэһээ гараһан боннско ба парижска договорнуудые баримталдаг үзэлнүүдые бүримүһэн зайсуулжа шадаагүй болобошье, һунгалтын үедэ тэдээндэ ехэхэн сохилто хэһэн байна».

Шэнэ президент 3 недели болоод байхада өөрынгөө тушаалда орохо байна. Тэрэнэй һүүлээр заншалай ёһоор правительство хадаа тушаалһаа буужа, шэнэ премьер-министрые президент тодолон олодог юм (гэбэшье, правительствые байгуулха хүсэд эрхэ премьерын кандидадта имагтал национальна суглаан олгодог байна). Хоёр недели болоод байхада Францида правительственна кризис эхилхэ гэжэ энээнтэй дашарамдуулан газетэнүүд бэшэнэ.

И. АРТЕМОВ.

Хитад арадай илалта

ПЕКИН, декабриин 27. (ТАСС). «Манай ороной промышленна барилгадахи ехэ илалта» гэжэ гаршагтай мүнөөдэрэйнгөө түрүү бэшэг соо «Женьминьжибао» газетэ иигэжэ бэшэнэ: «Аньшаньска металлургическа комбинадай гурбан томо предприятинуудай барилгые дүүргэлгэ ба тэрэниие үсэгэлдэр баярай оршон байдалда ашаглалгада үгэлгэ Хитадай хүндэ промышленностиие хүгжөөхэ хэрэгтэ нэгэдэхи табанжэлэй түрүүшын жэлдэ болоһон ехэ событи, ороноо социалистическээр индустриализацилха хэрэгтэ ехэ илалта болоно».

«Эдэ гурбан предприятинуудай барилгые амжалтатайгаар гүйсэдхэлгэ,—газетэ саашань заана,—Хитадай ба советскэ арадуудай хоорондохи агуухэ хани барисаанай үрэ дүн болоно. Эдэ предприятинуудые проектировалхэ, бариха, хабсарха, түхеэрэлгэнүүдыень туршажа үзэхэ ба тэрэниие ашаглалгада оруулха ябадал Советскэ Союзай туһаламжатайгаар бэелүүлэгдээ. Советскэ Союз хадаа бидэндэ эрхим һайн техническэ түхеэрэлгэнүүдые үгэхэһөө гадна, олон тоото инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэдые бэлэдхэжэ үгөө, эксплоатационно кадрнуудые бэлэдхэлгэдэ бидэндэ туһалаа. Экономическа ба техническэ талаар иимэ һайн сэдьхэлэй туһаламжа үзүүлхэ ябадал дэлхэйн түүхэдэ байгаагүй юм».

Ороноо социалистическээр индустриализацилгые бэелүүлхэ шууд сэхэ зам хитад арадта харуулжа үгэһэн Хитадай компарти ба тэрэнэй түрүүлэгшэ Мао Цзэ-дунай хараалһан генеральна хараа шугамые хитад арадай хүтэлбэри болгоһоной, Советскэ Союзай ахадүүгэй агуухэ һайн һайхан туһаламжа үзүүлһэнэй, эдэ предприятинуудые баригшадай бүхы коллективэй баатарлигаар ажаллаһанай ашаар ба Аньшаньска комбинадай барилгашадай захилнуудые хаһа саг соонь дүүргэһэн бүхы хитад арадай ба хитадай хүдэлмэришэдэй туһаламжын ашаар Аньшаньска комбинадай предприятинуудай барилга иимэ богонихон саг соо дүүргэгдээ гэжэ газетэ тэмдэглэнэ.

Эб найрамдалые сахигша

СССР тухай венгерскэ журналистын ном

БУДАПЕШТ, декабриин 25. (ТАСС). Политическэ литературын «Сикра» гэжэ венгерскэ издательство венгерскэ журналист Имре Комар гэгшын бэшэһэн «Советскэ Союз—эб найрамдалые сахигша» гэжэ ном хэблэн гаргаа. Номой түрүүшын бүлэгүүд һүүлэй жэлнүүдтэ болоһон политическэ событинуудта ба СССР-эй эб найрамдалда дуратай политика тухай Советскэ Союзай гүрэнэй ажал-ябуулагшадай мэдүүлгэнүүдтэ зорюулагдана.

Саашань, ООН-до Советскэ Союзай ямар үүргэ дүүргэдэг тухай, бүхы дэлхэй дээрэ эб найрамдалые аршалан хамгаалхын тулада Советскэ правительствын ба бүхы советскэ арадай гаргадаг хүсэлэл тухай автор хөөрэнэ.

Номой һүүлшын бүлэг соо Советскэ Союз түрүүтэйгээр бүхы демократическа лагериин ябуулжа байһан эб найрамдалай түлөө тэмсэлдэ венгерскэ арадай ямараар хабаадажа байһан тухай бэшэһэн байна.

Польско деревнидэ культурно-гэгээрэлэй хүдэлмэри ябуулагдана

ВАРШАВА, декабриин 25. (ТАСС). Польско хэблэлэй агентствын мэдээсэһэнэй ёһоор, мүнөө үедэ Польша дотор 1400 шахуу волостной ба хэдэн мянган хүдөөгэй клубууд бии. Тэдэнэй хүдэлмэриие уезднэ 80 Культурын байшан хүтэлбэрилдэг юм. 7 миллион номтой 3 мянга шахуу волостной библиотекэ, 25 мянга шахуу хүдөөгэй библиотечнэ пункт орон дотор эмхидхэгдэнхэй.

Хэдэн зуу мянган таряашадай, илангаяа хүдөөгэй залуушуулай ородог хүдөөгэй клубууд, Культурын байшангууд, библиотекэнүүд олониитэ таряашадай политическэ ба культурна хэмжээе дээшэлүүлхэ хэрэгтэ ехэ үүргэ дүүргэнэ.

Хүдөөгэй клубууд горьтой амжалтануудые туйлаа.

Научна ба политическэ эрдэм дэлгэрүүлхэ обществын ба хүдөө ажахын эрдэм дэлгэрүүлхэ обществын хүдэлмэрилэгшэд уезднэ центрнүүдтэ ба хүдөө тосхонуудта хөөрэлдөөнүүдые хэнэ, лекцинүүдые уншана. Тэдэниие 3 жэлэй турша соо 8 миллион 500 мянган хүн шагнаһан байна. Уезднэ Культурын байшангуудта хүдөө ажахын эрдэм дэлгэрүүлхэ кабинедүүд түхеэрэгдэнхэй.

Спортивна үдэр

Хоккейгээр городой түрүү һуури эзэлхын түлөө мүрысөөн

Үнгэрэгшэ амаралтын үдэр—декабриин 27-до БМАССР-эй 25 жэлэй ойн нэрэмжэтэ стадион дээрэород хоккейгээр городой түрүү һуури эзэлхын түлөө мүрысөөн болобо.

Мүрысөөндэ ПВЗ-гэй «Локомотив» обществын 1-дэхи команда ба «Знамя» обществын команда уулзаһан байна.

Нааданай түрүүшын хахадта локомотивайхид айлшадай ворота руу хэдэ хэдэн шанга добтолгонуудые хэжэ, тоо нээбэ. Спортсменүүдэй хоорондо үсэд шанга тулалдаан болобо. Мяха-консервын комбинадай спортсменүүд эмхигүйгөөр наадажа мүрысөөнэй түрүүшын хахадта нэгэ, локомотивайхид гурбан очкотой болобо.

Забһарлалгын һүүлээр «Знамя» обществын спортсменүүд нааданай тоо адли болгохо гэжэ стадионой эзэдэй ворота руу добтолго хэжэ, үшөө 2 очкотой болобо. Зүгөөр ПВЗ-гэй команда һайн бэлэдхэлтэй байгаад, шадамар бэрхээр наадажа, «Знамя» обществын командые 6:3 гэһэн тоотойгоор шүүбэ.

Трамплин нээгдэбэ

Үнгэрһэн амаралтын үдэр манай республикада эгээ түрүүшын трамплин Улан-Удын дэргэдэхи Аршан гэжэ посёлогто нээгдэбэ.

Трамплин нээлгэнэй мүрысөөндэ спортсменүүд Л. Бобров, В. Тюменцев, мүн Г. Соколов, Ю. Трунев ба һурагшад В. Хмелёв, В. Соколов, В. Наукин гэгшэд хабаадалсаһан байха юм.

Үдэрэй 12 час дүтэлжэ, бэрхэ спортсменүүдэй трамплинһаа һүрэхые харахаяа суглараһан улад зон һонирхон хүлеэнэ. Тиин спортсменүүд хойно хойноһоо һубарилдан трамплин дээрэ гараба. Тэндэһээ эгээ түрүүлэн В. Тюменцев 18 метртэ һүрэбэ. Удаань Г. Соколов—16, Л. Бобров—18, Ю. Трунев—17, һурагшад В. Хмелёв—13, В. Наукин—12, В. Соколов—11,5 метртэ һүрэһэн байна. Тэдэнэрэй зариманъ хоёрдохи һүрэлгэдөө нилээд холо һүрөө. Хоёр һүрэлгын дүнгөөр Л. Бобров (ПВЗ-гэй «Локомотив») 38 метртэ һүрэжэ, нэгэдэхи һуури эзэлээ. В. Тюменцев—37 метртэ, Г. Соколов—33 метртэ һүрэһэн байна.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: 1. Ород хоккейгээр «Локомотивай» 1-дэхи (ПВЗ) ба «Знамиин» (мяха-консервын комбинат) команданууд наадажа байна. 2. Трамплинһаа һүрэлгөөр түрүү һуури эзэлһэн Л. Бобров һүрэжэ ябана.

Шатараар городой кубок абахын түлөө

Үнгэрэгшэ амаралтын үдэр шатараар городой кубок абахын түлөө мүрысөөн үргэлжэлбэ.

Эндэ һурагшанарай суглуулагдамал команда (нэгэдэхи разрядтай 9, хоёрдохи разрядтай 4 шатаршад) «Урожай» обществын шатаршадтай уулзаа.

Бүхы досканууд дээрэ үсэд шанга тулалдаан болоо. Һурагшад шадамар бэрхээр наадажа, 11 парти шүүһэн, нэгэ парти алдаһан ба хоёр партида тэнсэһэн байна.

А. Игумнов.

Ород драмын театрын шэнэ зүжэг

Улан-Удын ород драматическа театрын коллектив В. Розовой «Страницы жизни» гэжэ пьесэ зүжэг болгон найруулжа табиба.

Энэ пьесэ советскэ хүнэй эрдэмдэ һураха дуратай байһан эрмэлзэлгые, хүн зоной бэе бэедээ арюун сэхээр хандадаг ябадалые тайлбарилан харуулна.

Энэ зүжэгэй рольнуудта: Елизавета Максимовна Павлова—артистка М. И. Чернова, Николай Алексеевич—артист В. М. Тихомиров, Наташа— БМАССР-эй габьяата артистка М. И. Лермо, заводой нарин приборнуудай механик Борис Богатырев—артист Б. Т. Красиков, заводой хүдэлмэришэн Костя Полетаев—артист М. А. Мезенев гэгшэд наадана.

Мүн артистнар Ф. Гаврилов, М. Железнова, М. Мезенцева, Н. Пришвина ба бусад зүжэгтэ хабаадалсаа.

Энэ пьесые Московско театральна институдай «Актёрын мастерство» гэжэ кафедрын доцент Г. И. Иофин зүжэг болгон найруулжа табиба.

В. Шитиков.

Редактор Б. Ц. ЦЫЖИПОВ.

Адрес редакции: г. Улан-Удэ, ул. Ленина, 26. Телефоны редакции: редактора—23, заместителя редактора—7-35, отв. секретаря—3-23, партийной жизни, сельского хозяйства—10-17, пропаганды и переводов—6-84, культуры и быта, промышленности — 4-52, мест информации и писем—11.05. Для междугородных переговоров—16.

Н—00714.

Типография отдела издательств и полиграфической промышленности Министерства культуры БМАССР.